

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Ronda de Sant Pere, 3 Telèfon 22592 : Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

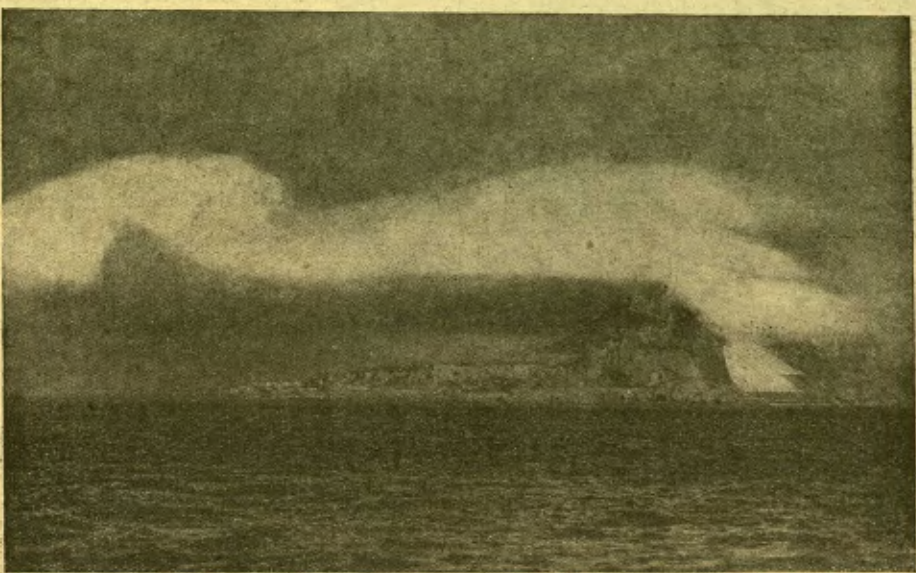
IMPERI ANGLÉS CONTRA ITALIA FEIXISTA

L'evolució d'un problema colonial

Hem de confessar, en honor a la veritat, que aquest conflicte italo-etíop, convertit després, principalment, en antagonisme italo-britànic, ens ha donat més d'una sorpresa. Mancats com estem de documentació directa, sense possible contacte amb els centres diplomàtics europeus, ens veiem obligats a seguir els conflictes acudint a l'ajuda de la premsa estrangera. Però, què cal fer en una ocasió semblant, quan la premsa de París és acusada de venal, la italiana respira lirisme i l'anglesa, plena de circumspècció, deixa entendre més que no aclareix

i Somàlia. Ara no cabien dubtes. El feixisme gosava desafiar l'imperialisme anglès. Eden va anar a Roma. Llegiu, si us plau, les informacions que de l'entrevista donaren la premsa italiana i anglesa. La primera qualificà Eden de «noi maco» de la diplomàcia britànica. La premsa de Londres anunciava ja: «Mussolini s'atreveix a insultar un representant nostre.»

Durant juliol i agost Anglaterra, d'acord amb França, féu totes les concessions pos-

Gibraltar sota la boira

els problemes plantejats, si esteu disposats a tirar al dret, podeu acudir a Daudet — que parla de Dante i Shakespeare —, o a Maurras, que afirma que Herriot és en realitat Sir Edward Herriot, doctor honoris causa d'Oxford, al qual el govern anglès ha pagat les eleccions senatorials de les esquerres franceses.

Confesso que malgrat la prudència a jutjar i la tenacitat a documentar-me, més d'una vegada m'he preguntat: On som? I és que potser la nostra desorientació l'han compartida molts dels que tenen més raó d'estar assabentats de les qüestions en litigi.

Perquè, reflexionem un moment i historiem el plet. S'ha dit que Laval, quan en gener passat va anar a Roma, féu certes concessions de caràcter colonial a Mussolini. Aquest, però, que ja organitzava *in mente* el ressorgiment de l'imperialisme romà, plantejà la qüestió etiòpica. He arribat a la conclusió — malgrat el que s'hagi dit — que Laval no va donar carta blanca i més aviat crec la versió segons la qual el cap del govern francès féu veure al Duce que, tractant-se d'Etiòpia, Anglaterra i la S. de les N. tenien alguna cosa a dir i que ell personalment i en representació del govern francès no es comprometia a res, «*parce que vous avez, M. Mussolini, politiquement la main trop lourde*».

Però, i Anglaterra? Fou o no fou avissada de les intencions d'Itàlia? Mussolini diu que sí, Anglaterra diu que no. Sigui com sigui, és lícit afirmar que el govern Mac Donald-Simon no va donar gaire importància a l'aventura italiana i que, àdhuc a Stresa, Mac Donald donà esperances a Mussolini.

De sobte veiem un capgirament total de la situació. S'accentuen els preparatius italians i a Anglaterra el govern Baldwin-Hoare succeïx el govern Mac Donald-Simon. A la flexibilitat segueix el puny de ferro. Als negociadors hàbils els que entenen conservar la iniciativa del joc. Davant l'astorament general, Hitler, el 18 de maig, pronuncia un discurs proposant a Anglaterra la conclusió d'un pacte naval. L'astorament es converteix en perplexitat quan von Ribbentrop se'n va a Londres i en el termini d'alguns dies conclou un pacte que deixa satisfets els intransigents nazis i visiblement irritades França i Itàlia.

Arreu del món hom es pregunta què significava el gest d'Anglaterra. Els fets no trigaran a demostrar que el pacte naval anglo-alemany calia considerar-lo en funció del naixent conflicte italo-etíop. El *New York Times*, en pujar Baldwin al poder, ho anuncià d'aquesta manera: *John Bull altra volta al poder*. En efecte, si Mac Donald fou ràpidament desplaçat, si Eden no assolí la cartera de secretari del Foreign Office, fou degut que els ressorts sensibllissims del mecanisme del Colonial Office havien previst la situació a què s'arribaria en fer front al conflicte italo-etíop.

La diplomàcia britànica va intervenir. Intervingué a París, a Roma, a Addis Abeba. És que el govern feixista, endut per l'excésu optimisme casolà, havia trepitjat l'orçellu optimisme casolà, havia trepitjat l'orçellu fred, categòric, de John Bull. Els periódics més lligats al ministeri d'Afers Estrangers italià havien plantejat la qüestió de la supremacia naval anglesa al Mediterrani. Mussolini havia llançat, a tots els recons del món, el desafiament feixista a la puixança imperial anglesa. Potser per un moment a Londres havien pogut creure que Mussolini — per tal d'obtenir unes concessions — s'havia atrevit a enviar un exercit a Eritrea

à base de responsabilitats. És l'època de l'eufòria feixista, de l'apoteosi grandiloqüent des del Palau Venècia. Fixem-nos, però, com canvia la situació a partir de setembre. Tot d'una, Mussolini comença a afirmar que els interessos britànics seran respectats, que Itàlia no pretén negar els drets d'Anglaterra a l'Àfrica Oriental. La reacció de Mussolini equivalia a una explícita confessió; al convenciment que Itàlia, des d'aleshores, tenia front a front el puixant imperialisme britànic. A les provocacions feixistes, Anglaterra responia mobilitzant la flota metropolitana, concentrant a Alexandria les forces britàniques expedicionàries, convertint Haifa, base naval anglesa (oh, Declaració Balfour!), en plaça artillada, amb supercalibre. En diversos punts del litoral del Yemen s'adopten mesures estratègiques.

Itàlia, per la seva part, porta a cap un dels actes més fells d'aquest conflicte: augmenta els efectius de Líbia fins a setanta mil homes i concentra a Tobruk, prop de la frontera egípcia, més de dos-cents avions. Això sense comptar les fortificacions al Dodcanès i a l'Adriàtic.

Cal tenir en compte que moltes de les mesures italianes al Mediterrani foren acomplertes anteriorment a la mobilització anglesa i tenien, per tant, una evident significació. Anglaterra acusava el cop amb irritació. La política feixista havia tocat el punt neuràlgic, vital, de l'Imperi. Volia Mussolini bastir-se un Imperi, costés el que costés, àdhuc l'oposició als interessos britànics? Aquesta pregunta se la feren, a Londres, moltes vegades, però no calia conèixer les veritables intencions de Mussolini. N'hi havia prou amb constatar el perill que corria la ruta de l'Índia, la integritat d'Egipte i del Sudan, la posició d'Uganda i Kenya.

FERNÍ VERGES

(Segueix a la pàgina 9)

Els Dijous — Blancs

EL RENDISTA

Poderoses raons li havien fet substituir el joc de la bescambrilla per les activitats polítiques, que compartia delitosaament la seva muller. Mentre ell acudia al centre a organitzar fitxers i llistes electorals, ella capitanejava un nucli de dames que acomplia, en els districtes més cantelluts, l'ardua missió de sollicitar el vot, coneguda per canvassing. En aquesta tasca, ambdós es sentien dignificats i quan recordaven les moltes estones perdudes a recollir trumfos, salvar el tres del càstig inexorable de l'as i parar una trampa a la sota atrevida, redoblaven llur energia com si volguessin rescabalar tot el temps malgastat.

D'ací que, en tornar d'estiuieg el matrimoni, els veïns no es fessin gaires il·lusions de rependre les jugades amb la parella evadida de l'opressió de les cartes i que fins haguessin triat un altre pis per a les competicions familiars, però tot d'una la cambra del principal els passà avís que els seus senyors els esperaven l'endemà i que portessin bona provisió de xavalla. La invitació caigué com una bomba i si els uns atribuïen la decisió a un sobtat atac de reuma, els altres cregueren que aquella rectificació de conducta amagava segones intencions, o si guí aprofitar les jugades per a descabellar una labor de proselitisme.

Els amfitrions, sospitant l'expectació que havien suscitat, acordaren, per tal de distreure, destapar una capsa de galetes i una ampolla de vi dolç i oferir la sucumulla a pretext de celebrar la vetllada inaugural, però no s'escaparen de les preguntes malicioses:

—I doncs, ja estan bé de salut? — El que pot el vici, eh? — Tornant al Born, oi?

A totes aquestes punxades, contestaven amb evasives i un somris fi, però quan l'estadant del segon primera tirà al dret interrogant-los sobre la represa de llurs treballs estadístics per l'ample camp de la ciutadania, un cop de puny solemne sonà damunt la taula fent vibrar els platets i les copes, mentre un crit masculí advertia:

—Prou política! S'ha acabat de fer els gegants!

—Calli, calli, sant cristià! O ve'és que vostè viu als llims?

—Francament, si no s'explica...

—Però que no està veient la reducció de les rendes de l'Estat, que aviat ens privarà de menjar postres i d'anar als espectacles i acabarà per no deixar-nos dur camisa? Per més fonya augmenten del 10 al 15 per cent l'impost sobre l'import dels cupons, aquell impost que Jaume Carner ja havia pujat del 7'50 al 10. De primer, convertiren el cinc per cent amb impostos al quatre lliure, que venia a ésser el maleix, però ara ja s'atreveixen amb el tres i mig. On anirem a parar?

—Em sembla que exagera. Anglaterra ja fa dies que té assignat el dos i mig; França, del tres al cinc...

—Tot el que vulgui, però a Itàlia, que pagava el tres i mig, ara emeten el deute al cinc.

—Perquè necessiten diner, home de Déu. I encara els tenidors del tres i mig redimible han de pagar una prima. Si precisament el diner a baix preu és un bon senyal!

—Bon senyal per qui?

—Pel país emissor, per la situació general de l'economia...

—No em vingui amb ambigüitats ni falòrnies... Jo només sé que el meu feixet de bitllets trimestral farà menys graix i que em veuré obligat a pendre resolucions energiques. Ja li dic jo que els que haurien de donar llum donen fum! Res, que m'hauré de decidir per als valors industrials. Quins cabdills!

—Cap a l'ostracisme, doncs?

—Ben net! Ja s'ho faran!

L'esposa, que retirava el servei sense etiqueta, demanà al marit, amb una mirada plena de súplica, que es calmes i, envaïda d'una emoció nova, escartejà i l'invità a l'escapçada.

Vol viure tranquil

Molts barcelonins, potser, no se n'hauran adonat.

Però la cosa, si bé no té cap transcendència, ofereix una certa curiositat.

Es tracta de «La Tranquilidad», aquell bar famós del Paral·lel que tant ha fet parlar els cronistes per haver estat un lloc freqüentat durant molt temps per afiliats a la F. A. I. i, per tant, per haver practicat allí, sovint, la policia, ràtzies veritablement extraordinàries.

De «La Tranquilidad», on més de quatre persones suposaven que s'arribava a servir copes de líquid inflamable als clients, ha desaparegut el títol — un títol que era un poema i que féu esclafir Pío Baroja de riure quan el llegí per primera vegada.

Què ha passat? Per què «La Tranquilidad» no és ja «La Tranquilidad»?

Es molt senzill. Perquè el patró de l'establiment vol vendre'l, precisament per viure tranquil.

—Això de «La Tranquilidad» — deia l'altre dia a un conegut — no feia més que escamar els compradors.

Expliqueu-m'ho a mi

Com a conseqüència del conflicte italo-etíop, la companyia de Margarida Xirgu ha hagut de renunciar a fer la projectada excursió a Itàlia.

Tot estava preparat... El director artístic de la companyia, senyor Rivas Cherif, àdhuc havia anat ja a veure de prop l'hidroavió amb el qual pensava marxar.

—Magnífic! — exclamà, vantant a uns amics la regularitat i rapidesa amb què amaratza l'aparell —. És una meravella. Cregueu-ho!

L'Odó Hurtado, que es trobava entre els amics, replicà:

—M'ho conteu a mi? He vist aquest espectacle cada dia durant quatre mesos...

Són, en efecte, els quatre mesos que es passà a l'Uruguay.

Crim... i càstig

Què és un crim? Què és un càstig? Aquests són dos conceptes que es representen al Novetats per a fer acudits sobre la temporada.

—Té! — comentaren el primer dia —. Després del Sainet trist, la Carrossa dels Sants Sagraments.

Libertat provisional ha donat motiu perquè algú observés:

—Libertat provisional? Mercè Nicolau podria aprofitar aquest moment per a interpretar Cleopatra.

Finalment, davant l'anunci de *Crim i càstig*, un company nostre ha remarcat que aquesta serà una obra una part de la qual podrà ésser representada a l'escena i una altra al pati de butaques.

O sigui — afegeix —: el crim a dalt i el càstig a baix.

Manolo escull el públic

Manolo Hugué, l'admirat Manolo, s'ha deixat caure a la Llibreria Catalònia.

Un grup nombrós de senyores i senyorettes el rodeja.

—Apa, Manolo, expliqueu-nos un conte d'aquells que vós sabeu.

Manolo accedeix. Abans, però, pregunta:

—Anem a pams. Sou totes casades?

—Totes, no.

—Ah! aleshores...

Grossa decepció.

Manolo, adonant-se de les cares compungides, té una mica de tolerància.

—Bé, vaja — diu —: les solteres que hagin estat operades també es poden quedar.

Dos dies de comentari

Manolo va assistir a una representació de *Yerma* i en sortí encisat.

—Aquest noi és de coll de dama! — digué, per tot comentari, referint-se a García Lorca.

Després confià a un amic d'aquest:

S.

La ruta de l'Índia

Any VII. Núm. 349-Barcelona, dijous, 24 d'octubre 1935

organitza per al dia 11 de novembre una sessió de cinema, i més endavant una Exposició internacional del Cinema.

(Vegeu la pàgina 8 d'aquest número)

MIRADOR INDISCRET

—Digueu-li que en agraïment per la bona estona que he passat, voldria regalar-li «això».

«Això» era un artístic anell de plata cisel·lat per ell. Manolo el portava, des de feia trenta-tres anys, com a passador de corbata.

García Lorca el llueix ara, ple d'orgull, a la mà dreta.

Per a remerciar-li l'ofrena de l'anell, l'autor de *Bodas de Sangre* convidà Manolo, junt amb alguns companys, a una lectura íntima de poesies.

Manolo, contra el seu costum, no va despegar gairebé gens els llavis.

—Què us ha semblat? — li féu, al final, un dels presents.

—Mira: puja un parell de dies a Caldes i en parlarem — respongué Manolo.

Encara Giménez Caballero

Contra totes les aparences, el genial Giménez Caballero continua fent parlar d'ell. No content que uns centenars de representants de la classe patronal d'Espanya el convidessin a dinar un bon dia, ara se n'ha anat a Alemanya representant no sabem qui.

El bo del cas és que l'home més odiat de l'Amèrica llatina intel·lectual se n'ha anat a parlar en un banquet en què es solenitzava la Festa de la Raça, en presència del delegat del Führer, i acreditat propietari d'una marca de cervesa, von Ribbentrop. Tractant-se d'un nazi, s'havien d'exaltar, és clar, els sentiments racistes. Giménez Caballero féu més. Amb la més gran impudícia va declarar que Lope de Vega era un precursor del nacional-socialisme!

Una delicadesa

Carles Sentís escriu des de Roma a *L'Instant*, en remarcar el lèxic que empen els diaris italians quan parlen d'Anglaterra i del seu govern:

«Es per tot això que observant l'estil dels grans titulars a tota plana de determinats diaris italians, ha vingut a la meua memòria el «mode i manera» en ús pel sector de premsa catalana afectat al govern de la Generalitat durant l'estiu del qual ara acaba deixà anar:

—Per fi, aquest noi posa enteniment!

Vernissatge

Al Departament de Cultura de la Generalitat hi havia, fa quinze dies, una gran estesa de quadros perquè En Duran i Ventosa, encarregat de distribuir les obres pictòriques adquirides per aquell alt organisme, es disposava a repartir-ne unes quantes. La majoria de teles representava paisatges, però també s'hi comptaven algunes figures i entre elles nus femenins o tapats per un vel tènue.

En Jover i Nonell, bon tros ruboritzat, girava el rostre de tant en tant i arribà a insinuar que fossin retirades aquelles missatgeres del pecat, però En Duran li sortí al pas i li digué sorneguerament:

—No us amoïneu; les enviaré a En Sedó, que és el més jove!

Fatxada

L'estatge de la Lliga ha experimentat, amb pocs dies, notables modificacions, puix que als baixos s'hi ha instal·lat l'Air France amb les corresponents lletres lluminoses i la Sala Barcino, d'un caient neoclàssic, i al pis del damunt una acadèmia d'estudis universitaris.

Els pronois, però, no estan massa contents. És el que deia el noi Ventosa:

—Abans, sense aquests comerços, la casa semblava tota nostra, però ara sembla que tinguem rellogats!

La culpa és negra

La Vanguardia encapçalava un treball d'En Gual Villalbí amb el títol *Política de conversaciones*, mentre que l'artisticista l'havia intitulat *Política de conversaciones*.

El corrector de proves, tement córrer la mateixa sort que el dissortat Olives, volgué sincerar-se:

—Francament, em creia que tractava dels conciliàbuls radical-cedistes...

«Camouflage»

Aquell Gual, l'Adrià, es passejava, tètric, per la Rambla de Catalunya el dia de la Festa de la Raça mentre començaven a caure les quatre gotes que havien d'acabar amb un temporal d'aigua.

—T'has fixat? No porta paraigua! — digué un vianant.

—Sí; però porta l'impermeable penjat al braç, com si tal cosa; correm, correm! — s'afanyà a advertir-li el seu company.

Guerra de carnets

Les japs sostenen que la Lliga, a hores d'ara, encara no és a la meitat dels encàrrecs que tenen rebuts a A. P. C. per a treure els corresponents carnets electorals. El secret del gran nombre de carnets encarregats al feu d'En Cirera, l'explicava prou bé la senyora Ibarrola de Batista:

—Es que la Lliga, como siempre, se muestra muy tacaña: a cuantos exhiben cédula superior a diez reales, les cobra cincuenta céntimos, diciéndoles que les serán devueltos al entregarles el carnet. En cambio, nosotros, no cobramos nada a nadie. Somos o no somos?

GUERRA D'OR SOTA UN SOL TROPICAL (*)

Entreviu amb l'emperador d'Etiopia

Addis Abeba

Ens va sorprendre una mica la facilitat amb què obtinguérem la invitació a través del ministeri d'Estat. S. M. ens esperava a les nou del matí en el seu nou palau. Molt aviat per a una audiència imperial... Després, un cop a palau, vàrem saber que S. M. ja treballa en el seu despatx a les cinc del matí. Sens dubte el monarca abissini és l'home més treballador del món. S'aixeca a quarts de cinc i es passa el dia treballant,

rectes amb Itàlia, i en negociacions indirectes a través de tercers potències no interessades en el nostre plet. Dissortadament, Itàlia rebutja la intervenció de tercers potències i no ha contestat els nostres oferiments directes. Per això em vaig veure obligat a trencar les relacions diplomàtiques i adreçar-me a la Societat de les Nacions.

Després d'aquest prelude, S. M. es digna contestar totes les preguntes que vaig fer-li, sense necessitar gaire temps per a les respostes, algunes de les quals queien del tot

moment concret és l'alliberació d'aquella part de la nostra zona il·legalment ocupada pels italians.

—Creu Etiopia que l'expansió territorial de Mussolini a Àfrica representa un perill per a ella?

—Ja en el tractat de pau de 1906, Itàlia exterioritzà desigs de reunir en una sola les seves dues colònies, Eritrea i Somàlia, cosa que forçosament havia de violar la integritat d'Etiopia. Itàlia, però, com a membre que és de la Societat de les Nacions, està obligada a respectar els tractats que porten la seva firma i, per tant, a no atemptar contra la nostra integritat territorial. L'actual procedir d'Itàlia a Etiopia ens ha de semblar forçosament un greu perill per a la nostra seguretat. No cal dir que està en contradicció amb les obligacions que el regne d'Itàlia té en qualitat de membre de la Societat de les Nacions.

—Té S. M. algun projecte perquè els anglesos, els francesos o els italians garanteixin la independència del seu país?

—A això he de respondre que Etiopia saluda amb alegria i simpatia tota ajuda que tendeixi a mantenir la seva integritat territorial; no obstant, no abdicarà mai de la seva completa independència política i econòmica.

—Hi ha discrepàncies de criteri pel que fa a la fixació de les fronteres, o bé hi ha altres matèries de conflagració entre Etiopia d'una banda i Anglaterra o França de l'altra? En cas afirmatiu, com es podria resoldre el problema?

—Hi ha trossos fronterers amb els dominis anglesos i francesos que no són prou ben delimitats. Tan aviat com sigui possible, caldrà procedir a llur fixació definitiva, ja que sense això ni els mateixos habitants no saben a quin país pertanyen. I, a més, es podrien originar incidents desagradables com alguns que sorgiren en el passat. Però no hi ha cap inconvenient perquè aquests conflictes es resolguin pacíficament, com venim practicant des de fa temps. Durant la delimitació de fronteres entre Etiopia i la Somàlia Britànica, no es produí cap conflicte de cap mena. Es procedí per ambdues parts, en totes ocasions, amb un saludable esperit de col·laboració.

—Quines proposicions tindria S. M. per a establir la col·laboració pacífica i la seguretat a Àfrica?

—Proposaria que les potències europees renunciïn a llurs interessos econòmics i polítics a Àfrica, cosa que evidentment contribuiria a l'enfortiment de les nacions que només són independents a mitges. La creació d'institucions modernes convertiria aquestes nacions en membres de veritable valor per a l'organisme internacional de Ginebra. Això garantiria l'esperit de col·laboració pacífica en el nostre continent. La Societat de les Nacions posseeix institucions que bastarien per a garantir la pau de tots aquests Estats.

—Té S. M. projectes industrials o comercials?

—Una elaboració detallada de projectes

De com un drama de família causa una tragèdia política

Suposem que davant les notícies sensacionals que arriben d'Abissínia al lector li deu passar quelcom semblant al que ens succeeix a nosaltres: una desorientació gairebé absoluta. La multiplicitat dels telegrams no contribueix a fer-los més clars. Les notícies més sensacionals són desmentides unes ratlles més avall. En suma: la veritat gairebé no surt per enlloc.

Es això exclusivament culpa dels corresponents i de les agències? Es clar que no.

Gugsa

Les condicions molt especials en què es desenrotllen els fets, l'allunyament i l'isolament del teatre de la tragèdia, contribueixen molt a complicar-ho tot. A més, hi ha fets i notícies que sense una breu explicació prèvia resulten absolutament incomprensibles.

Ara bé: no podem acontentar-nos amb la foscor en què ens deixen les notícies, ens hem posat a buscar explicacions. Agafem un qualsevol entre els mil fets sensacionals. I seguint el fil d'Ariadna fem els possibles per desentrançar-ho. Així, per exemple: qui és aquest ras Haile Selassie Gugsa que s'ha passat als italians i que aquests pretenen presentar-nos com a aspirant al tron abissini, imitant d'una manera massa servil perquè sigui reeixida l'actuació dels japonesos a Manxúria? El cas és prou important perquè valgui la pena examinar-lo.

A la recerca de l'explicació hem hagut de remuntar-nos fins a arribar a l'època llunyana en què els mahdistes, després de triomfar de la resistència heroica de Gordon a Khartum, s'havien apoderat de tot el Sudan i amenaçaven les terres veïnes i particularment Abissínia, illot cristià secular entremig d'una mar de països musulmans. Venint de les terres infinitament planes del Sudan, els mahdistes es precipitaren a l'assalt de la gran fortalesa natural constituïda per les muntanyes etiòpiques. Fou envaït el reialme del Godjam — un dels grans Estats feudals d'Abissínia — i un cop derrotat el seu rei a Debra-Sin, els mahdistes pujaren fins a Gondar, la capital del reialme, situada a 2.270 metres d'alçada, i la incendiaren. Precisament aquells moments greus l'emperador Joan, representant aleshores de la vella dinastia abissínia, havia d'atendre una sèrie de dificultats interiors del seu imperi, començant per sotmetre el propi rei del Godjam, que s'havia sublevat. Debilitat així — com passa massa sovint a Abissínia — per les dissensions internes, l'emperador hagué d'acudir a rebutjar l'amenaça mahdista. La lluita va ésser-li fatal: prop de Metemma els dies 10 i 11 de març de 1889 perdí la corona i la vida en una gran batalla en la qual el seu exèrcit va quedar totalment desfet.

Això succeïa en un greu moment per a Abissínia: ferment interior, com ja hem vist, i, a més, intrigues italianes cada dia més amenaçadores. El ras Menelik s'apoderà de la corona imperial a desgrat de la resistència del ras Mangaixa, fill del difunt emperador. Per a atreure's després Mangaixa, Menelik el reconegué cap del Tigré occidental.

Hem de fer ara un salt, amic lector, d'una quarantena d'anys. Hem arribat als dies actuals. Estem en els temps del salut a la romana, de la política realista, del punyal arma noble, etc., etc. Regna al Tigré el ras Seyum, descendent d'aquell emperador Joan mort pels mahdistes. L'emperador d'Abissínia no està tranquil. Seyum, recordant la seva alta ascendència, potser podria un dia pretendre al tron d'Etiopia... Cal vigilar-lo!

I cal vigilar-lo tant més que hi ha uns certs precedents que poden haver-li deixat un record agre. Per exemple, allò que li va succeir a Kasa, el seu úric fill mascle. Kasa estava lluny d'ésser un fill model i descontentà bastant el seu pare. A més, en certa ocasió cometé la imprudència de parlar massa obertament de la seva il·lustre ascendència. L'emperador, tement una mica les petulàncies del jove, el féu encadenar i confia la seva guarda a la pròpia germana d'aquest, una de les filles del ras Seyum.

Però es veu que el carceller no era massa sever. L'ocell fugí un dia i els soldats del negus — el negus, que és molt llest, ho havia previst tot potser massa bé... — i els soldats del negus, diem, el mataren. Però a desgrat de la poca simpatia del pare pel fill, és possible que Seyum no hagués quedat del tot satisfet de la mort del seu únic fill mascle. I probablement amb el fi de fer oblidar aquest possible disgust, l'emperador li donà el seu fill més gran, el príncep hereu (príncep que a Abissínia porta el curiós nom de merdadjaz), a una filla del seu poderós

vassall. Hom diu que l'avi, el ras Seyum, ha reportat damunt el nét que va néixer tota la seva afeció.

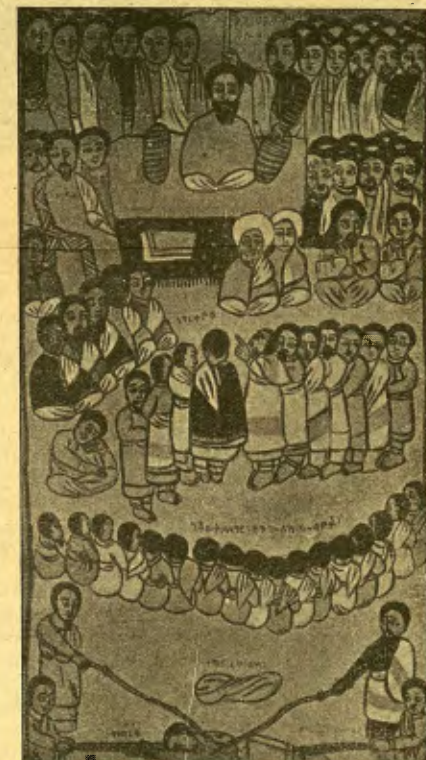
Però qui sap si ho ha oblidat del tot... (Això potser ho sabrem algun dia si les agències ens comuniquen alguna notícia sensacional.)

En tot cas, des de fa anys el negus ha vingut prenent les seves precaucions. Per exemple, la d'atreure's un altre cap del Tigré, el ras Kuxa o Gugsu, molt volgut del seu poble i fidel també a la branca descendent de l'emperador Joan. Gugsu tenia un fill, el ded'az o príncep Haile Selassie, o sigui Força de la Trinitat, que tal és el significat d'aquest nom. L'emperador tenia una filla preferida, Zeneteuork, bella noia d'ulls dolços i profunds, educada com una gran senyora, esportiva (cosa increïble per a una dona abissínia de classe superior, que no deuria ni caminar), i amb una ànima d'artista, segons diuen. El negus donà Zeneteuork a Haile Selassie Gugsu. La pobra princesa fou així víctima de la raó d'Estat: hagué de sortir cap a la llunyana província per tal de viure en la bàrbara cort del seu espòs...

Allà es veié immediatament rodejada per una colla de sacerdots fanàtics i xenòfobs, que li prohibiren tot el que sortia de les regles inflexibles dels costums ancestrals... Embarassada de set mesos, caigué malalta i volgué consultar el metge europeu que cuidava el seu sogre, el ras Gugsu. Però els sacerdots s'oposaren a la vinguda d'aquell per raons litúrgiques, i imposaren tractaments empírics i pràctiques de bruixeria. El mal s'agreujà per instants. La infelicitat noia aconseguí trametre un missatge a l'emperador, que era una crida suprema, donada la seva ja gairebé desesperada situació. Dos dies després, en un avió, arribava d'Addis Abeba el doctor Zervos, el metge grec de l'emperador, que havia vist néixer la princesa i que tenia per ella una veritable afeció. Però ja era tard: després d'una llarga lluita amb la malaltia, la bella princesa Zeneteuork morí...

El negus, ple de tristesa, féu al seu gendre, culpable de tan gran indiferència, l'afrent de treure-li el cos de la seva jove esposa. I així el doctor Zervos tornà en l'avió amb aquesta fúnebre càrrega cap a Addis Abeba.

Molt poc després de la mort de l'esposa

Art popular abissini. Davant el tribunal, el culpable, vestit de negre, assenyalat amb el dit pel seu acusador, un creditor; a baix, càstig del culpable

del seu fill, el ras Gugsu moria no menys tràgicament (i sentim que l'espai ens manqui per parlar-ne, car cregui el lector que la història també valia la pena...).

Epíleg: fa pocs dies el vidu de la bella princesa, el ras Haile Selassie Gugsu, fa defecció a la causa abissínia, i els italians, cantant victòria, consideren l'adquisició d'aquest jove no gaire simpàtic com el més gran triomf obtingut fins ara i pretenen coronar-lo emperador...

I ara el lector, que, com ens passava a nosaltres abans de fer aquesta petita indagació, probablement no havia comprès res de tot aquest embolic polític, pot explicar-se pel que precedeix les raons familiars que han fet passar Gugsu a la banda dels enemics de la seva pàtria...

Heus ací com un drama familiar pot arribar a tenir transcendència considerable dintre de les grans tragèdies polítiques.

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

SASTRERIA F. COMAS

FONTANELLA, 9 PRAL.

DISTINCIO - BON GUST - QUALITAT

ESPECIALITAT EN

VESTITS DE

SOCIETAT

L'emperadriu d'Etiopia rep en audiència

sense descansar fins a prop de mitja nit. No passa res sense que ell hi intervingui; és el monarca més actiu que es pugui imaginar, i no un d'aquells califes que només són una ombra en un tron. Els seus ministres el rodegen contínuament, esperant les seves ordres i escoltant les seves idees i projectes.

Ens han fet esperar en una gran sala a la qual arriben els cops de martell dels obrers que encara treballen en el nou palau; no acabat del tot. Aquest palau fou construït en un temps rècord, perquè estigués llest quan la visita del príncep hereu de Suècia. Per la finestra oberta veïem grans masses de tropa que s'exerciten sota el comandament d'oficials belgues i suecs.

Poc després de les nou ens introdueixen al despatx de S. M. El despatx en realitat és una biblioteca. Com que l'emperador no hi és, podem tafanejar els llibres del monarca negre, mentre el nostre company Alfred Eisenstaedt, un dels fotògrafs més valuosos de l'Associated Press, prepara el seu aparell, àvid de copsar els trets de tan curiós sobirà. Eisenstaedt és implacable. Fins mana canviar la posició de l'escriptori imperial perquè les seves fotos surtin millor. Quatre lacais es dediquen a executar les ordres del repòrter gràfic, quan el negus apareix inesperadament a la porta, sense cap mena d'escolta. Tres petits «cockers» l'acompanyen, present de «temps millors» que li féu el duc dels Abruzzos, oncle del rei d'Itàlia.

Fem una profunda reverència davant S. M., mentre els criats s'inclinen fins a tocar amb el front a terra. Cal confessar que la primera mirada del sobirà es dirigeix a l'aparell fotogràfic, i fins després de mirar-se'l no se'ns acostà permetent-nos que li fòssim presents.

El nostre introductor era una alta personalitat, membre del que en podríem dir, a l'americana, el «trust de cervells» de S. M. etíop i que duu el pintoresc nom de Blatta Kidane Mariam Abera. L'emperador s'ha voltat de nombrosos consellers joves que exerceixen importantíssims càrrecs i s'han educat a costes de l'Estat en diferents països europeus. El nostre introductor és un d'aquests.

Haile Selassie I és un home jove i molt bell, potser és l'home més bell de tot Etiopia. Té un cutis com si tornés d'una platja de moda, el front majestuosament bombat i el pèl, molt negre, tirat enrera. Les seves faccions són aristocràtiques i dignes, arrogants però no orgulloses, i bondadoses al mateix temps. Però potser el que crida més l'atenció de la seva persona són les mans, extraordinàriament belles. Vesteix el vestit del seu país: aquella bata abissínia blanca, molt ampla, pantalons molt estrets i l'anomenada *kaba*, capa de seda negra, atribuït de jerarquia.

El primer que vaig dir-li fou que alguns periòdics estrangers donaven la notícia que les hostilitats ja havien començat. L'emperador ho negà enèrgicament amb un moviment de cap i dient «*Yelem! Yelem!*», que aproximadament equival al nostre «No és veritat!»

Mentrestant, l'amic Eisenstaedt treia fotografies de l'emperador, el qual semblava interessar-se molt per la feina del fotògraf. És que és un gran aficionat a la fotografia i té tota una col·lecció d'aparells.

Li vaig preguntar si havia trencat les relacions diplomàtiques amb Itàlia, i quins eren, en general, els seus projectes per a l'esdevenidor. Em contestà, en correctíssim francès:

—Hem intentat entrar en negociacions di-

fora dels canons diplomàtics, de vegades violentes, però sempre molt sagaces.

—Etiopia lluitarà — vaig preguntar — amb totes les seves forces, en cas d'una invasió estrangera, o s'accontentarà d'invocar l'ajut de la Societat de les Nacions per a evitar la guerra?

—Etiopia, com a membre de la Societat de les Nacions i signatària del pacte Briand-Kellogg, està obligada a recórrer a tots els mitjans pacífics, abans de deixar que esclati la guerra. Estem disposats a complir aquesta obligació, però si durant les negociacions entaulades a Ginebra, es realitzés la invasió, és natural que ens hi oposarem amb totes les nostres forces.

—Què passaria si la Societat de les Na-

El gran camarleng llegeix la proclama de l'emperador. El gran timbaler espera que acabi per a anunciar la mobilització amb el timbal de Menelik

cions declinés una intervenció? Potser Etiopia es dirigiria a altres potències demanant llur intervenció?

Un instant de reflexió. Després, ràpida, la resposta.

—No podem ni admetre que la Societat de les Nacions declini aquesta intervenció, la qual li incumbeix. Els motius que allega Itàlia com a causa de mobilització, no existeixen, senzillament. Els fets del 29 de desembre de l'any passat i del 29 de gener no són altra cosa que atacs immotivats de tropes italianes provinents d'Afdub contra la nostra avantguarda, que en el primer cas es trobava a una distància de tres quilòmetres, i en el segon a uns 1.600 metres, de Guerlogubi. Les nostres tropes no han tingut intenció, ni molt menys, d'atacar els italians. Nosaltres hem procurat sempre crear una atmosfera favorable a negociacions pacífiques; però, si veïem que aquestes negociacions es prolonguen indefinidament i continuen les concentracions de tropes italianes en les zones limítrofes del nostre país, no ens queda altre remei que preparar-nos a tota eventualitat.

—Es desig d'Etiopia eixamplar els territoris de la seva sobirania?

—Etiopia demana una sortida al mar. No obstant, pensa obtenir-la mitjançant negociacions amb un o alguns dels seus veïns, pacíficament. El que desitgem en aquest

amb el fi d'aconseguir el desenrotllament industrial o econòmic d'Etiopia requereix, abans que res, fons importants. En vista de l'actual depressió mundial i faltant tan importants quantitats, de moment no puc tenir cap projecte de gran envergadura en aquest sentit.

—Quina és la situació financera d'Etiopia? El país acceptaria crèdits estrangers?

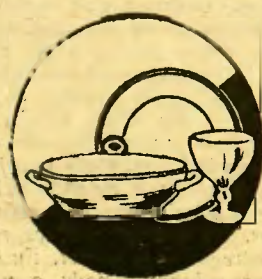
—Etiopia no té cap mena de deute públic, ni cap deute amb l'estranger. Les nostres despeses estan plenament cobertes pels nostres ingressos. No cal dir, però, que tot crèdit ens vindria bé per al nostre desenrotllament industrial. Però en el moment actual no podem comptar-hi en les condicions que necessitaríem.

—Com veu S. M. l'esdevenidor del món pel que fa a la situació política i econòmica?

—Fins ara no hi ha hagut cap crisi econòmica que, tard o d'hora, no s'hagi acabat, i confio que l'actual passarà aviat. No hi ha dubte que el desenllaç serà més ràpid si els pobles renuncien a les mesures prohibitives de llur economia nacional, les quals només fan que empitjorin la situació produint conflictes internacionals.

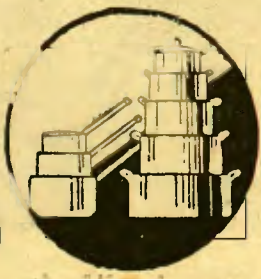
LADISLAS FARAGO
(Copyright by Ladislav Farago)

(*) Vegi's MIRADOR, números 346 i 348.

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

16 D'OCTUBRE DE 1925

El desè aniversari de Locarno

Una data que en altres moments hauria estat recordada amb especial solemnitat, ha passat gairebé per alt: el desè aniversari del 16 d'octubre, en què foren estipulats els acords de Locarno. Tot s'ha limitat a una modesta i trista cerimònia, on Paul-Boncour ha pronunciat un discurs que no se sap si definir d'oració fúnebre, i altres tants Austen Chamberlain i un periodista francès. Això ha estat tot.

Només han passat deu anys d'ençà que Austen Chamberlain per Anglaterra, Briand per França, Mussolini per Itàlia, Vandervelde per Bèlgica, i Stresemann i Luther per Alemanya, posaren la firma en aquell protocol que hauria hagut d'iniciar una nova era... i sembla que hagi passat un temps molt més llarg.

Efecte dels esdeveniments d'aquests darrers anys, que han esvair l'esperit que es volgué crear des de la petita ciutat del llac Major i ha estat substituït per un altre de ben diferent i força perillós.

En aquests moments de tensió internacional, potser serà útil de recordar aquells esforços diplomàtics i aquell famós pacte del qual encara avui es parla.

* * *

En 1923, Alemanya suspengué les trameses en gènere com a reparacions exigides pel tractat de Versalles. Era, després s'ha vist, l'inici de l'ofensiva contra el tractat. Poincaré, aleshores cap del govern i ministre d'Afers estrangers de França, decidí d'aplicar les sancions previstes en el mateix tractat, que en aquest cas concret consistien en l'ocupació de la conca del Ruhr per tropes aliades. Stresemann, aleshores canceller del Reich—segua amb els mateixos sentiments que l'havien animat durant la guerra, partidari de la guerra a ultrança—, prengué una actitud desafiadora. L'hi afavoria el fet que Lloyd George escrivia articles hostils al tractat de Versalles, malgrat haver-ne estat un dels principals elaboradors, Mac Donald sostenia la igualtat entre vencedors i vençuts.

Poincaré estava resolt a l'ocupació. No serví de res que el propi cap del Foreign Office, Balfour, anés a París a fer pressió en sentit contrari. Comptant amb el consentiment necessari d'Itàlia i de Bèlgica, tropes franceses i belgues ocuparen el Ruhr.

El gest de Poincaré refredà les relacions entre molts Estats. Els anglesos prengueren una revenja dels italians intervenint en l'incident entre Roma i Atenes per la mort del cap—un general italià—d'una missió delimitadora. Itàlia ocupà Corfú, amb la consegüent protesta del Foreign Office. Per sort, la tempestat fou de poca durada.

Poincaré fou substituït al Quai d'Orsay per Briand, i, temps després, a Londres, Balfour per Austen Chamberlain. No se sap per quin prodigi, Stresemann—que després de l'ocupació del Ruhr dimiti el canceller—, canvià, o semblà canviar, de sentiments envers França.

Començaren les converses diplomàtiques entre París, Londres i Berlín, primer generals i inconcloents, després circumscrites. Briand allargava la mà a Stresemann. A través dels ambaixadors respectius, hi hagué canvis d'impressions entre el Quai d'Orsay i la Wilhelmstrasse i en sortí la idea d'un pacte franco-anglo-italo-germano-belga que garantís les fronteres del Rin, que en aquells moments es creien un motiu capaç d'alterar la pau. Fets els passos diplomàtics necessaris a Londres, Roma i Brussel·les, pogué tenir lloc l'estipulació dels acords de Locarno.

* * *

Les actes de Locarno poden dividir-se en tres categories:

En primer lloc hi ha el pacte, de garantia del statu quo i del desarmament de les fronteres renanes. Aquest és el veritablement gran acord de Locarno, l'únic que té un real abast polític amb una explícita referència al tractat de Versalles, i que lliga cinc nacions al manteniment d'aquelles fronteres.

Des del punt de vista jurídic, s'ha observat que si és cert que en el protocol es parla de «garanties complementàries dintre els límits del pacte de la S. de les N.», els acords de Locarno no van solament enllà, sinó, en un cert sentit, contra el Covenant. En efecte, mentre aquest darrer no preveu intervenció militar singular (i la qüestió torna a discutir-se avui per les sancions contra Itàlia) en cap Estat no agredit contra l'Estat agressor, sinó—segons el famós article 16—només les contribucions dels diversos Estats a les forces armades destinades a fer respectar els compromisos—o sigui el Covenant—de la S. de les N., el pacte de Locarno implica la intervenció militar immediata de totes les potències signants contra la que ataquí la frontera renana. En el protocol de Locarno es justifica aquest punt amb la declaració que els seus acords no minven els drets i les obligacions que deriven per als Estats signants del tractat de Versalles, que essent destinats aquells acords a mantenir la pau i essent en això conformes al Covenant, no poden considerar-se limitatius de la missió de la S. de les N.

La segona categoria dels acords de Locarno és constituïda pels convenis d'arbitratge entre Alemanya, França, Bèlgica, Polònia i Txecoslovàquia. Es de recordar que en les llargues negociacions que precediren la reunió de Locarno, França, en una nota tramesa el 12 de maig del 1925, proposà a Alemanya la conclusió d'un conveni d'arbitratge, no sols amb les potències participants en el pacte de garantia de les fronteres del Rin, sinó també amb altres potències firmants del tractat de Versalles, i tencies firmants del tractat de Versalles, i que tots aquests convenis tinguessin la ga-

rantia immediata i col·lectiva dels primers. Però mentre que Stresemann semblava tan ben disposat a acceptar aquesta suggestió de Briand, el govern de Londres, primer amb un telegrama de Chamberlain a l'ambaixador a París, lord Crewe (28 de maig), s'avenia només a un arbitratge entre Alemanya i els seus veïns occidentals, França i Bèlgica, i després, amb un altre telegrama (30 de maig), feia conèixer la seva absoluta oposició a qualsevol conveni per l'estil de l'aconsellat per Briand a Stresemann. El

Mr. i Mrs. Chamberlain a la Victòria Station per a anar cap a Locarno

govern francès va creure no haver d'insistir més sobre aquest punt.

La tercera categoria del tractat de Locarno és, per últim, la constituïda pels acords de garantia estipulats per França amb Polònia i Txecoslovàquia. Es curiós d'observar que, no volent els anglesos assumir altre compromís, ni tan sols moral, que el referent a les fronteres renanes, en el protocol final no enumera aquests acords. Després s'hi afegí que «el ministre d'Afers estrangers de França havia conclòs altres acords», però sense especificar-los.

* * *

La importància política del pacte de Locarno es pot deduir d'una frase d'un discurs de Briand a la cambra francesa (26 de febrer del 1926): «El Rin esdevé una frontera internacional. Aquesta és la veritat.»

L'opinió mundial acollí amb viva satisfacció la conclusió d'aquells acords que semblava que havien de donar una nova orientació a la política internacional. Molts van creure que finalment Alemanya s'havia recordat d'aquella frase de Bismarck: «Alemanya és l'única gran potència d'Europa que pot assolir els seus fins per vies pacífiques, i només persegueix fins assolibles per vies pacífiques.»

Els acords de Locarno tingueren com conseqüència l'entrada d'Alemanya a la S. de les N. I no fou pas fàcil, perquè el Brasil, que aleshores tenia un lloc al Consell—mentre ara ni forma part de l'organisme ginebrí—, s'hi oposà obstinadament. Costà mesos convèncer el delegat del govern de Rio de Janeiro. I després vingué la famosa entrevista de Thoiry, entre Briand i Stresemann, de la qual parla aquest darrer amb poca exactitud en les seves Memòries (cal dir que es publicaren després de la seva mort, a cura del Tercer Reich).

No tothom, però, estigué satisfet de Locarno. Especialment el govern soviètic, que aleshores no tenia altre lligam amb la resta d'Europa que el tractat russo-alemany de Rapallo, estipulat en 1922. Txitxerin es pensava que el pacte de Locarno anul·lava automàticament el de Rapallo, i corregué a Berlín a entrevistar-se amb Stresemann: potser no quedà prou convençut, perquè anà a Varsòvia a parlar amb Pilsudski i Zaleski, aleshores ministre d'Afers estrangers.

Quan Txitxerin anà a Varsòvia, només havien passat cinc anys de la derrota dels russos pels polacs, i les relacions entre ambdós països no tenien pas res de cordials. De totes maneres, es volgué oblidar el passat, i s'acabà amb un pacte d'amistat i no agressió russo-polonès.

* * *

Briand i Stresemann—principals ideadors del pacte de Locarno—ja han mort. Alemanya, d'aleshores ençà, ha mudat radicalment de règim i torna a estar fora de la S. de les N., per entrar a la qual tants esforços van fer els homes de Weimar. Luther, aleshores canceller, ara només és un modest diplomàtic al servei de Hitler.

Què s'ha fet del pacte de Locarno? Legalment, segueix en ple vigor, però si hagüés de persistir el conflicte anglo-italià i calgués el funcionament del pacte, aquell conflicte seria un obstacle?

Deixant a part aquesta qüestió de resultat imprevisible, constatem que l'esperit de Locarno—confiança i comprensió—s'ha esvaït. Si la seva desaparició és definitiva o no, i tornarà a ajudar les tasques dels pacifistes de tot Europa, és cosa que només l'esdevenidor pot fer saber.

TIGGIS

Mirant a fora

La defecció de Gugs

Que el ras Gugs no era amic del negus, encara que aquest se l'endugué a Londres—diuen que perquè és l'únic personatge etiop que parla l'anglès—, era cosa sabuda de temps. Però d'altres ras no són tampoc gaire amics del negus i no deserten.

Pel que sembla, la defecció de Gugs ja era prevista. El baró Franchetti, anomenat el Lawrence italià, mort no fa gaire en un misteriós accident d'aviació, fou, pel que es diu, el negociador secret per compte d'Itàlia prop del gendre del negus, una petita història del qual publiquem en aquest mateix número.

Una profecia

Segons els italians, el gest de Gugs ha impressionat la població del Tigré perquè, segons una profecia d'un monjo abissini del segle XVI, el primer emperador que cometria la imprudència de fer-se coronar fora d'Aksum, la ciutat santa, perdria el tron i veuria el seu reialme envaït per l'estranger. Els italians s'han apressat, de moment, a coronar el desertor...

L'ambició de Gugs

Gugs no havia amagat gaire les seves ambicions. De totes maneres, aquestes semblava que no arribaven a aspirar al tron d'Etiopia. S'accontentava de constituir un reialme independent, sota la protecció oberta o dissimulada d'Itàlia, el qual tindria les seves fronteres meridionals pels voltants del llac Tsana.

Es diu que hauria pensat, de primer, posar-se sota l'ègida d'Anglaterra, quan a Londres creien que l'emperador era l'home dels italians. El reialme de Gugs, aleshores, hauria fet d'Estat-tampó contra un eventual avanç dels italians cap al sud-oest.

Antecedents

Els tigres sempre han estat en mals termes amb el govern central. Un viatger, Lejean, els anomenà «els irlandesos africans». Els caps del Tigré no han mirat mai gaire prim a vendre's. En 1896, poc abans de la batalla d'Adua, el ras Mangaxia demanà a la reina Victòria d'Anglaterra ajut contra Menelik i contra els italians, sense perjudici d'afavorir aquests contra el negus.

Però, d'altra banda, els italians no han tret mai gaire partit de llurs aliances amb els ras del Tigré, aliances frèvols i insegures. A Etiòpia és famosa la facilitat amb què es fan els juraments al Tigré. Ja veurem si aquest Gugs els fa més sòlids del que

El que ho havia previst

Què en queda del front de Stresa? Un diplomàtic escèptic, tot alegyant-se sincerament de l'entesa, va tenir una frase profètica. Fou Titulesco, que el mateix dia de conclòs els acords de Stresa, va dir: —Quan les núvies són massa boniques, les llunes de mel són curtes.

Xifres

Gaston Jèze, el conseller jurídic d'Etiòpia, davant les darreres estadístiques italianes, somrigué:

—Hi ha estadístiques—va fer—que no són sinó una de les formes del lirisme!

«Fiesta de la Raza»

A Berlín també s'ha celebrat, amb un discurs manicomial de Giménez Caballero i l'assistència de von Ribbentrop en representació del Führer.

El viatjant diplomàtic del Tercer Reich va felicitar els espanyols i els sudamericans per... llur fidelitat als principis racistes!

Realment, el prejudici racista a penes existeix a Espanya, i si von Ribbentrop va a l'Amèrica llatina, s'exposa a veure més indis i mestissos que blancs purs.

—Quina sort, ser milionari i fer estirar el cotxet per quatre dides a la Gran Daurmont!

(Marianne, París)

El de la finestra. — No sou pas una parella en viatge de noces? Acabo de fugir d'una, d'aquí el compartiment del costat.

(The Humorist, Londres)

EL COP D'ESTAT GREC

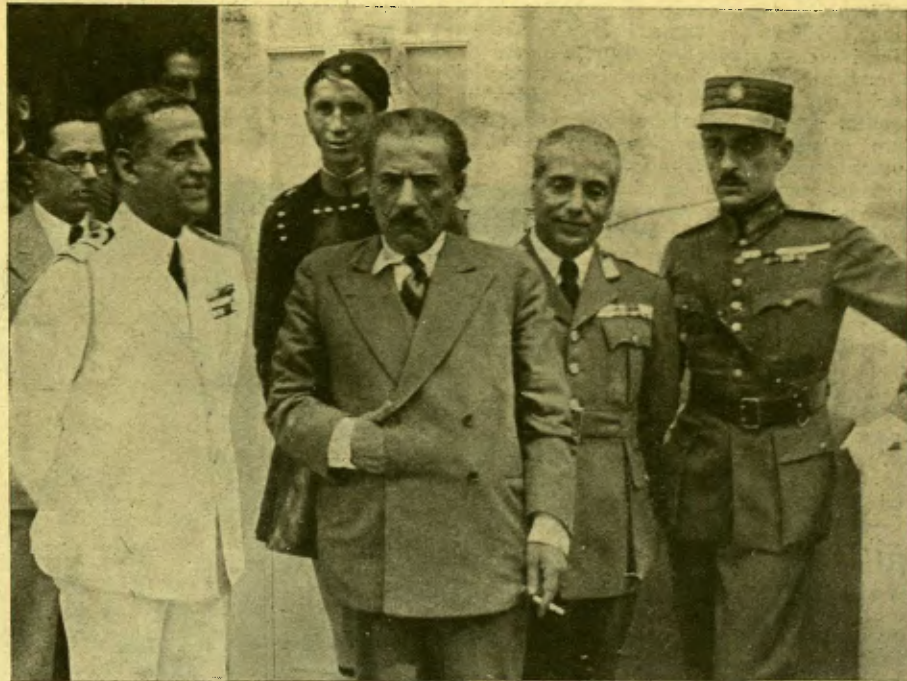
La restauració de Jordi II

El cop d'estat del general Kondylis, el qual, de fet, ha proclamat la restauració de la Monarquia a Grècia, sense esperar el resultat del plebiscit que deu ésser celebrat el dia 3 de novembre, convida a girar els ulls vers la història contemporània de Grècia i resseguir els passos que el poble grec ha donat darrerament.

Més que de passos hom podria parlar d'ensopegades, puix no altra cosa semblen les vicissituds que ha sofert el descabellament de la vida pública grega.

era proclamat rei constitucional de Grècia Jordi II, que l'any 1917 havia tingut el veto dels aliats o almenys d'Anglaterra i França, que havien tramés al port del Pireu llurs esquadres i llur agent M. Jonnart.

Jordi II estava casat des de l'any anterior amb la princesa Isabel de Romania, filla dels reis Ferran i Maria i germana del rei Carol, l'actual sobirà romanès, i de la reina Maria de Iugoslàvia, la vídua del rei Alexandre fa un any assassinat a Marsella. La primera etapa del regnat de Jordi II

Kondylis, al mig; a l'esquerra, l'almirall Ecnómos; a la dreta, l'almirall d'aviació Reppas i el general Papagos

Aquest plebiscit ja està suplantat prèviament per l'actitud del general Kondylis, ministre de la Guerra del gabinet Tsaldaris, esdevingut sobtadament cap del govern i regent de l'Estat, a conseqüència de l'acte de força acomplert per la guarnició d'Atenes davant del senyor Tsaldaris. Avui fa quinze dies, un grup de militars visità el president del Consell de Ministres i li feren present que exigien la restauració de la Monarquia. La forma que proposaven era un acord immediat de l'Assemblea, sense esperar els resultats del plebiscit.

Tsaldaris, que precedeix del camp monàrquic, no devia oposar una resistència gaire enèrgica a la petició dels militars, però féu gestions perquè el canvi de règim es fes amb aparences de legalitat.

Sembla que hom convingué que el govern dimitiria, i que s'encarregaria del poder un altre govern presidit pel general Kondylis, el qual seria proclamat, també, regent de l'Estat fins que el plebiscit designés el règim feta per l'Assemblea parlamentària.

Així es féu. Els diputats monàrquics rebieren el nou govern i li donaren situació legal admetent-li el jurament en mans del vice-president, votaren l'abolició de la República i la restauració de la Monarquia i nomenaren Kondylis regent fins a veure el resultat del plebiscit, i restauraren la Constitució monàrquica de l'any 1912.

No cal ésser profeta per a endevinar el sentit que tindrà el plebiscit del dia 3 de novembre, ja que l'estat de siti proclamat, el pes del govern dictatorial i l'acord previ de l'Assemblea parlamentària, indiquen que la votació a favor de la restauració de la Monarquia serà molt compacta. Els partidaris de la República o s'abstindran o es manifestaran amb temor i perill.

Veurem tornar al tron de Grècia l'ex-rei Jordi II, el qual començarà la segona etapa del seu regnat enmig de confusions, dificultats i actes de força.

Jordi II de Grècia va néixer el 20 de juny de 1891 al castell de Tatoi. Era el fill gran del rei Constantí i de la reina Sofia, germana del kàiser Guillem II.

«Devia, naturalment, succeir el seu pare al tron. No ocorregué així per acord de les potències aliades, ofeses per l'actitud del rei Constantí obstinat a afavorir els Imperis Centrals en la Gran Guerra.

Quan entraren a Atenes les tropes aliades, l'11 de juny de 1917, l'alt comissari francès M. Jonnart exigí l'abdicació del rei Constantí en el seu fill segon, Alexandre, nat el 20 de juliol de 1893, també al castell de Tatoi.

Sortiren del regne Constantí i Jordi, caigué el ministeri Zaimis i Alexandre I donà el poder a Venizelos, d'acord amb la intenció de Jonnart.

Però Alexandre va morir el 25 d'octubre de 1920 a conseqüència de la mossegada d'un simi, i el seu germà, el príncep Pau, que havia de succeir-lo, no va acceptar la corona.

Les eleccions del 5 de desembre varen determinar la tornada del rei Constantí, el qual hagué d'endurar la dissort de presidir la fase decadent i trista de la campanya de l'Àsia Menor. L'exèrcit grec no va tenir sinó un suport relatiu d'Anglaterra, i fou derrotat del tot per l'exèrcit turc de Mustafa Kemal.

Arribats els turcs a Esmirna, calaren foc al barri grec, produint una de les catàstrofes més albiradores en la història de la servícia humana. Immediatament extirparen la secular civilització grega de l'Àsia Menor i convertiren en ruïnes el que havia estat un empori d'art, de cultura i de riquesa.

Gonatas i Plastiras organitzaren una revolució, que triomfà, expulsant el rei Constantí, la seva muller i els seus fills Andreu i Pau.

El 27 de setembre del mateix any 1922

fou ben accidentada, com promet ésser-ho la que ara ha de venir.

Començà amb l'afusellament de ministres i generals, seguí amb la humiliació del bombardeg de Corfú efectuat pels italians en 1923 i el pagament d'una indemnització de 50 milions de lires, per haver estat assassinada a l'Epir una missió militar que efectuava els estudis per a la delimitació de la frontera.

Immediatament va venir la signatura del tractat de pau de Lausana que reduïa Grècia a profit dels turcs.

Per a major desventura, aviat arribà la deposició.

El plebiscit del 16 de desembre del mateix any 1923 va donar la victòria als venizelistes i republicans i el govern Gonatas invità el rei que sortís de l'Estat fins que les Corts determinessin el que procedís.

Jordi i Isabel s'embarcaren cap a Romania.

Mentrestant, després de moltes vicissituds proclamada la República Grega.

D'aleshores ençà, els ex-reis de Grècia han viscut com acostumen a viure els reis exiliats. Han residit en diversos llocs, especialment a Romania i a Anglaterra.

Ja fa temps que varen separar-se i l'ex-reina va adoptar la nacionalitat romana, residint la major part de l'any en un castell de Transilvània, i la resta en un palau de Bucarest.

Hom recordarà les vicissituds i el fracàs de la revolució esclatada el mes de març d'enguany sota la direcció de Venizelos, que escollí per centre directiu l'illa de Creta, terra nadiua de l'home d'Estat per al qual no té aplicació l'adagi que «ningú no és profeta a la seva pàtria».

El general Kondylis, ministre de la Guerra del gabinet Tsaldaris, aconseguí dominar la sublevació, i aquest fracàs de Venizelos accentuà la virada de la política grega cap a la Monarquia que el polític cretenc havia volgut evitar.

Tsaldaris i Kondylis han procedit d'acord amb llurs primitius sentiments monàrquics i han preparat la restauració del rei Jordi II.

Ara fa un any, amb ocasió del casament del duc de Kent, fill dels reis de la Gran Bretanya, amb la princesa Marina, cosina germana de l'ex-rei Jordi II per ésser filla del príncep Nicolau, germà petit de Constantí I, hom parlà de la candidatura d'aquesta jove parella al tron d'Atenes i se'n tornà a parlar amb ocasió de la revolució venizelista.

Fins semblava que la fatalitat es conjurava contra Jordi II, puix la que encara legalment resultava la seva muller presentà, el mes de juliol passat, demanda de divorci al Tribunal Suprem de Bucarest, la qual cosa havia de fer baixar el paper del marit com candidat al tron del qual era foragit.

Segons sembla, res no ha deturat els monàrquics grecs, els quals van decidits a la manipulació del plebiscit del 3 de novembre de manera que doni una forta majoria monàrquica en profit de la restauració del rei Jordi II.

MIQUEL CAPDEVILA

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 · Telèfon 55723 BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CINEMA

COSES VISTES

UNA OBRA MESTRA DE WALT DISNEY

El ratolí Mickey, un dels personatges més famosos de la pantalla, ha entrat en una nova fase de la seva existència. Davant de les *Simfonies beneïtes* del seu creador, Walt Disney, Mickey en blanc i negre quedava pàl·lid i com confinat en el món irreal de les ombres. Mickey ha dit doncs adéu al blanc i negre i aquesta setmana se'n ha presentat revestit amb la magnificència dels colors màgics de les *Simfonies beneïtes*, aquests colors que tants imitons sense aconseguir igualar.

Per aquest primer film de presentació, el seu pare Walt Disney ha volgut fer un treball lluit, quelcom d'exceptiu que assegurés al seu simpàtic ratolí la més cordial de les acollides, i és ben veritat dir que *El concert de la banda* significa una de les coses més enlluernadores que ens ha brindat aquest gènere cinematogràfic. Després de les meravelles que Walt Disney ha produït amb tanta generositat i inventiva genial, és just dir que l'entusiasme no és pas fàcil. Un film de Walt Disney és una invitació a la meravella, a l'impossible, al prodigi, al miracle de gràcia d'una poesia. Doncs bé, us asseguruem que us entusiasmareu i de valent quan vegeu *El concert de la banda*.

Tota la jungla de Walt Disney en una banda de música. Magnífics efectes musicals amb la simfonia de *Guillem Tell*. No hem vist res de més reeixit des del punt de vista tècnic com la imatge meravellosa de la banda d'animals giravoltant pels aires als acords de la tempestat tan magistralment musicada per Rossini, ni res de més graciosament còmic com l'obstinació de l'ànec a formar part de la banda.

El color, el so, el moviment, tot està ajustat a la perfecció per a constituir aquest espectacle sorprenent de meravella que renova i sobrepassa l'art dels grans contistes del temps passat, introduint-nos en un món fantàstic d'ensomni i de candor inefable.

«EL CONSELLER DEL REI»

Pocs espectacles hi ha més engrescadors i que satisfaci més l'anhel d'entendre, d'altres, com l'espectacle d'un home, el darrer de tots materialment parlant, que per la seva astúcia i la seva ambició arriba a fer-se l'amor de tots.

Aquesta és la història del doctor Struensee que jugant amb un rei ximple i amb una reina bella, es fa una situació de privilegi a la cort de Dinamarca, segons la pel·lícula *El conseller del rei*. Ara, que quan les coses sembla que no poden estar millor, s'esfondra tot en un moment i el doctor paga amb el cap un embolic del qual no reix a deslligar-se.

Es un film de Victor Saville que porta per títol *El dictador* i que interpreten Madeleine Carroll i Clive Brook.

No haureu de recordar que Victor Saville

és, amb Alexander Korda, la gran figura del cinema anglès, autor de films com *Siempre viva* i *Jo he estat un espià*, l'elogi decidit dels quals hem fet ací. *El conseller del rei*, que és un film «històric» i sumptuós, és lluny d'igualar la intensitat i l'interès dels films citats.

«ELS MERCADERS DE LA MORT»

Heus-ací un film signat per William Wellman, un home especialitzat en els gèneres

Autor i protagonista supervisant el film «Concert de la Banda»

de violència, que promet molt en començar, però que evoluciona tot seguit per viarany de puerilitat que fan que un gran motiu no doni altra cosa que un film distret.

I no obstant, el film apassiona, perquè, encara que amb un esperit simplista a ultrança, s'encara amb problemes d'una gravetat tal que ningú no pot restar-hi indiferent.

«NOBLES OBLIGAS»

En el curs de les nostres pesquises per les sales de prova de les cases cinematogràfiques, ens hem topat amb un film que per les seves característiques ens haurà d'ocupar molt. Ens referim a *Nobles obligas*, una pel·lícula magistral de Charles Laughton, dirigida per Leo McCarey, una pel·lícula que mereix ésser presentada al públic d'una manera excepcional.

D'acord amb la Paramount, que ho ha entès així mateix, aquest film serà presentat per nosaltres en sessió especial, el dia 11 de novembre vinent.

Parlarem d'això i d'altres coses relacionades amb aquestes, en el número vinent.

JOSEP PALAU

Films estrenats

URQUINAONA. — Apressenem-nos a dir que *El darrer milionari* fa rebotar de riure. Ara que cal definir la qualitat d'aquesta rialla. No és el somriure distingit dels espectadors intel·ligents que havien admirat sempre René Clair, sinó la rialla grassa del gran públic que no havia acceptat mai l'art subtil d'aquest director. Fa temps, Clair va declarar que, amb *El darrer milionari*, volia fer un film que plagués a la selecció i a la massa. Els resultats han provat que només ha sabut realitzar la segona part del programa, cosa que, naturalment, no podem deixar de lamentar de debò.

S. G.

(Segueix a la pàgina 8)

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAR
magazine cinematogràfic

COLISEUM

Dilluns a la nit

El film gegantí 1935-36

en gran

GALA PARAMOUNT

Las Cruzadas

VEAN

los escenarios enormes del siglo doce que cubren 55000 metros cuadrados de terreno

film Paramount

DIRECTOR CECIL B. DE MILLE

Las Cruzadas

VEAN

las ingentes catapultas de guerra causando la desolación en el campo enemigo

Director Cecil B. de Mille

— Es un film Paramount —

Las Cruzadas

VEAN

a 10.000 soldados tomando por asalto las murallas de San Juan de Acre, el paso a Jerusalem

film Paramount

Director Cecil B. de Mille

Las Cruzadas

VEAN

la colosal carga de caballería en que toman parte 3500 caballos

film Paramount

Director Cecil B. de Mille

Director

CECIL B. DE MILLE

Es despatxen localitats per a la nit d'estrena i tres dies successius

Es un film PARAMOUNT

TOPICS

L'honor nacional i el cinema

Fa pocs dies he llegit, en un diari madrileny—car ja és sabut de temps que els madrilenys són els depositaris exclusius del que hom en diu «l'honor nacional»—un article i una lletra. En l'article, un escriptor que ha traficant molt de temps en afers cinematogràfics s'esqueixava el vestit i denunciava, posseït d'una abrandada indignació, les procacitats que contenia un film de Marlene Dietrich, *Capitxo Espanyol* (que

ment, que Marion Gering i George Raft i Carol Lombard han estat acomiadats de l'editora a conseqüència de llur *Rumba* molestosa per a la sensibilitat nacional antillana. Als que s'indignaren per la realització dels films, aquestes excuses innocents poden fer-los feliços. Jo trobo tan estúpida la protesta com la justificació. Hom pot acusar els americans de poques precaucions quant a la fidelitat d'interpretació de temes

Marlene Dietrich

pels inescrutables designis dels agents distribuïdors havia de dir-se a les nostres latituds *Tu nombre es tentación*, tanmateix expressiu), i que ofenia en un grau superlatiu l'honor espanyol, en atribuir a les seves regions meridionals uns costums curiosos i una indumentària d'un pujat pintoresc. L'article de referència era contestat al cap de pocs dies per una lletra, curta però enèrgica i digna, del gerent de la sucursal espanyola de la casa editora del film, en la qual hom s'adheria implícitament a les censures del periodista i anunciava solemnement que el film no seria pas exhibit a la península, per tal de no molestar els sentiments patriòtics d'una nació de la qual ell era fill adoptiu. Encara deia més: advertit, durant el curs de la realització del film, del crim de les espanyolismes que hom anava a cometre en les llunyanes terres de Califòrnia, s'havia adreçat a l'editora i l'havia començat a suspendre-la, o si més no a corregir-ne els excessos. No havia tingut la sort d'ésser atès, i només podia oferir un magre conhort al públic indígena en fer-li saber que el director d'un film parellament ofensiu havia estat foragitat posteriorment de la casa i que aquesta s'havia sentit comoguda per les manifestacions de patriotisme adoptiu del cap de la seva sucursal espanyola.

Davant aquestes còpies i concretes manifestacions, jo no dubto que l'honor nacional que saben manipular tan bé els periodistes madrilenys tindrà el repòs que indubtablement es mereix. La meua deplorable tendència a les generalitzacions teòriques m'obliga, però, a utilitzar el cas per a fer uns comentaris a aquestes qüestions tan viadrioses de la relació entre l'honor nacional i el cinema estranger.

Jo m'imagino, per començar, que les mateixes excuses que ha fet ací el gerent de la sucursal espanyola de l'editora del film de la Dietrich hauran estat presentades pel gerent de la sucursal cubana de la mateixa casa a l'opinió de la nació antillana, amb motiu de l'emoçió produïda pels excessos descriptius del film *Rumba*, que aviat veurem. Així com a casa nostra hom ha anunciat la cessació del contracte de Joseph von Sternberg, director de *Tu nombre es tentación*—quin títol més preciós per a molestar el difunt Pierre Louys, autor de *La femme et le pantin*, d'on fou tret, amb flagrant llibertat d'interpretació i amb un resultat artísticament mediocre, el film en qüestió!—, a Cuba hom haurà dit, possible-

que una altra bastida damunt *Maria de la O*, *Manolo Reyes* o les obres dels autors de *Morena Clara* potser no seria tan pintoresca, però seria igualment depriment per als manipuladors de «l'honor nacional». Posats a exportar, a oferir a la voracitat estrangera, els autors més patriotes ofereixen allò més diferenciat, més pintoresc que troben, ho exagereu a posta i fan vessar el cas individual, el barri típic o els vestits locals damunt tot un poble que es sent ben allé a la interpretació que hom en fa. Vegeu qualsevol ballarina o cupletista de les que es qualifiquen d'espanyoles, o examineu el quadre espanyol inevitable en qualsevol revista d'espectacle. Tots els tòpics de caps de panses i de cartell de corrida hi són generosament abocats. Gosaran després indignar-se si hom interpreta des de l'estranger amb una certa llibertat els costums indígenes?

Aneu veient, d'altra banda, el que amenaça donar-nos el cinema dit «nacional». Les comèdies i sarsueles més tronades, a base de pintoresc i de tipisme, amb intercepts exagerats i directors sense manies. Desentonaria gaire, si no fos per la superioritat tècnica, el film de Sternberg i la Dietrich?

I altrament, els americans són els productors menys suspects de xovinisme en llur producció cinematogràfica. Si tracten amb desimboltura i llibertat els temes estrangers, ens presenten les tares nacionals, la història de llur país i el seu tipisme, allà on es trobi, amb la mateixa tranquil·litat. El *gangster* i el *cow-boy* substitueixen el *torero* i la *manola*, però esdevenen igualment uns personatges fabulosos i deformats, susceptibles de donar una visió errada del gran poble americà. Però ells no situen, i fan bé, l'honor nacional en uns quants metres de cel·luloide, i saben tractar amb un major sentit de l'humor les coses de l'espectacle o les intencions satíriques o caricaturesques dels autors dels films.

RAFAEL TASIS I MARCA

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

Vegeu avui al
ASTORIA

KATHARINE HEPBURN I CHARLES BOYER en

CORAZONES
■ ROTOS ■

Una actuació perfecta de l'estrella admirada pels homes i el galan adorat pel bell sexe.

Art-Belles i un gran espectacle s'afmònic musical

Reservi les seves localitats amb anticipació 4.

Taquilla oberta a **ASTORIA**
Telèfon 74.662

Un film R A D I O... Naturalment!

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió contínua de 3 tardes a 1 matinala
SEIENT: UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu
ESCOLA DE CAMPIONS
Esportiva de Paramount

AL PAIS DEL FIZ I DEL VEL
Documental U. F. A.

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.

EL CONFLICTE ITALO-ABISSINI
Darreres informacions de nostres agències
Presentació del primer Mickey Mouse a tot color
EL CONCIERTO DE LA BANDA
Una nova genialitat de Walt Disney

SAVOY

LES ÚLTIMES NOTÍCIES DEL MÓN
PASSEIG DE GRÀCIA, 86.—Telèfon 76088
Sessió contínua des de les tres de la tarda
a la una de la nit

BUTACA, UNA PESSETA

PROGRAMA DEDICAT A NOTÍCIES I REPORTATGES DE VIBRANT ACTUALITAT

facilitat per les nostres agències

FOX MOVIE TONE

LUCE I FRANCE ACTUAL TES

HISTÒRIA DEL CONFLICTE ITALO-ETIOP

Reportatge exclusiu

Ola de magazine

Dibuixos

LES ARMADDES DEL MÓN

Aventures d'un cameraman Fox

WARNER BROS FIRST NATIONAL PRESENTA:

JAMES

CAGNEY

CONTRA EL IMPERIO DEL CRIMEN

A més a més, la comèdia més divertida de Joan Blondell i Glenda Farrell,

LA MUJER TRIUNFA

Un programa que difícilment podreu veure mai més

CAPITOL

GRAN EXIT

El film que omple els grans cinemes del món també omple a diari el local dels plens imponents.

La millor realització cinematogràfica des de fa cinc anys

ABANS I DESPRÉS, CAP MÉS FILM DE GANGSTERS

EL TEATRE

Rivas Cherif, director de teatre

Cipriano Rivas Cherif va iniciar la seva tasca en el teatre espanyol, com a promotor, animador i propagandista de la primera *tournee* que van fer a Espanya, cap allà l'any 20, les marionetes de Podrecca. Degut a l'èxit amb què va reeixir d'aquesta missió, li fou encomanat l'apadrinament i direcció artística de la *tournee* que, temporades després, va fer per Espanya l'actriu italiana Mimí Agúlia.

Mentrestant, Rivas Cherif va dirigir i animar la formació del «Teatro de la Escuela

mentades, un infatigable renovador del teatre, una voluntat i una intel·ligència posades al servei de la renovació que tant necessita l'escena espanyola i tots els elements que de prop o de lluny hi intervenen, sense excloure'n, naturalment, el públic. Tant és així que, per un ordre cronològic naturalíssim, abans que ell fos per a molts el cunyat del senyor Azaña, el senyor Azaña era cunyat d'ell. Això sembla una perogrullada, però una anècdota ho aclarirà.

Una vegada, quan la República era a

Cipriano Rivas Cherif

Moderna», creat per ell, i que va agrupar al voltant del seu prestigi una joventut disciplinada i disposada a fer de la professió teatral un art ple de vocació i d'honestat escènica. Tots aquells elements han aconseguit ésser dotats d'una nova ètica professional que culminà en l'èxit de la presentació d'*Un enemigo del pueblo*, d'Ibsen.

Aleshores Rivas Cherif simultanejava aquestes activitats amb la col·laboració en aquella agrupació de teatre amateur que tenia la seva seu a casa del novellista Pío Baroja i que s'anomenava «El Mirlo Blanco». D'allí passà a «El Cántaro Roto», companyia amateur així mateix, que Valle-Inclán dirigia al Círculo de Bellas Artes, de Madrid. Posteriorment, encara, Rivas Cherif fou un dels principals elements de l'agrupació «El Caracol».

Aleshores assumí la direcció artística de la companyia de Mimí Agúlia, la qual, per iniciativa d'ell, va incorporar al seu repertori *La cabeza del Bautista*, de Valle-Inclán. Les seves excepcionals condicions de director trobaren motiu de sobres en les dificultats d'aquesta obra, tan matisada de detalls i tan necessitada d'una certera orientació i d'un aprofitament intel·ligent de les possibilitats artístiques, possibilitats menyspreades per empreses i actrius que no havien sabut veure-les.

Acabada l'actuació a Espanya de l'actriu italiana, Rivas Cherif trobà de seguida qui s'havia adonat de com era valuós el seu concurs. Fou Irene López Heredia, que aquests dies actua al nostre Romea.

Amb aquesta bellíssima actriu de tantes possibilitats, potser no prou aprofitades, Rivas Cherif va marxar a Amèrica. El primer que va fer va ésser renovar-li el repertori i adaptar al seu treball comèdies de nous autors més en consonància amb les seves dotes personalíssimes.

El resultat no podia fer-se esperar. Irene López Heredia, sota l'orientació del seu nou director, va fer *De la noche a la mañana*, d'Ugarte; *Para el cielo y los altares*, de Benavente; i *La carroza del Santísimo*, de Merimée, traduïda per Manuel Azaña, i moltes altres que ajudaren l'actriu a manifestar-se plenament i assolir un èxit gairebé desacomunat encara que molt meregut.

L'experiment, però, només va durar sis mesos.

Ara, un d'aquests dies, Irene va trobar a la Rambla el seu ex-director, i, com sempre que el troba, no oblidà de dir-li:

—Cipriano, por Dios, búscame una comedia de aquellas que me buscabas. Una comedia de esas de arte!

Després, encara, Rivas Cherif fou director artístic d'aquella companyia que va actuar al Romea de Barcelona i que comandava Isabel Barrón. Rivas Cherif va alliberar aquesta actriu del repertori insulsi i li va fer fer *La morsa del cántaro*, de Lope de Vega, una comèdia d'Unamuno que si mal no recordem era *Sombras del pasado*, i *La casa de los naipes*, d'Ugarte i López Rubio.

Després, ja va acaparar-lo Margarida Xirgu per sempre més. Ha estat al costat d'ella que Rivas Cherif ha portat a cap la part més important de la seva obra personal com a director de teatre. La cosa ha estat possible perquè «a» és un gran director i ella una de les petites persones autènticament eminentes que es deixen dirigir.

Per a molta gent, Rivas Cherif encara només és, dit sigui sense intenció de modestia, el cunyat del senyor Azaña; però per a molta altra gent, ja fa anys que havia estat més que això, que ja és molt. Havia estat, com demostren les dades abans es-

prop, essent ja Rivas Cherif director artístic d'una companyia, s'estava assajant *La carroza del Santísimo*, traduïda per Azaña. L'obra no era del gust de tots els que l'havien d'interpretar. Un bon dia, en entrar Rivas Cherif al teatre per a un assaig, va poder collir aquest diàleg:

Un còmic. — Pero, de quién es esta obra?
L'apuntador. — Pues de quién va a ser? Del cuñado del director!

El nombrosíssim públic que suara ha desfilat pel teatre Barcelona, ha pogut constatar, a través de les obres presentades i de l'actuació global de l'excepcional formació que acabada Margarida Xirgu, el prodigi d'una desacomunada adaptació de conjunt, un gust segur en la presentació i una honestat absoluta en la interpretació de tots els personatges, grans o petits, importants o insignificants; coses totes que revelen una direcció que unifica tots els esforços i enlaira tots els resultats.

Però el director diu que això només és possible amb la Xirgu, i per a demostrar-ho ens ha explicat el següent:

—Essent jo director de la T. E. A. («Teatro Escuela de Arte»), que és una mena de cooperativa-professional de treballadors del teatre, on s'agrupen actors, decoradors, músics, maquinistes, apuntadors i autors, la Xirgu m'ha fet acoblar a la seva companyia els més destacats elements d'aquesta escola. Elements no destacats com s'entén en el teatre corrent, car allí ningú no és invariablement el primer actor o la primera actriu, el primer galant o la primera dama; allí cada u fa el que li manen segons el criteri del director, que és el qui reparteix els papers. Allí, una vegada, un actor procedent del teatre, diguem-ne del carrer, va negar-se a fer, en una comèdia de Tirso de Molina, uns treballs de maquinària encarregats als actors mateixos perquè la mutació es feia a teló alçat; aquell treball vaig fer-lo jo mateix, que era el director... Allí, quan es representà *Gas*, la Xirgu va voler fer un paper secundari per tal de guanyar-se la confiança dels que després havien d'integrar la seva companyia, d'aquells que ara faran amb ella la *tournee* d'Amèrica.

«Sis d'aquells joves formen ara al seu costat i, lliures dels prejudicis en ús a l'escena espanyola, la secunden allí on cal i sempre posant-hi tot l'entusiasme.

«Antonia Calderón, aquella noia de disset anys que fa el principal paper de la comèdia de Casona *Otra vez el Diablo*, és un d'aquells elements de la T. E. A. que la Xirgu s'ha fet seus. La tasca d'aquesta noia, com la de tots els seus altres cinc companys de procedència, és la prova més clara de com es concep la disciplina d'aquella escola que dirigeixo potser pels mateixos merèïts que m'han portat al costat de l'eminent actriu catalana.

«Dirigir al costat de la Xirgu i dirigir-la a ella mateixa és un plaer. Jo, personalment, prellegeixo les comèdies que tenim per triar. Les que considero convenientes, les hi sotmeto, i si hi ha acord, ens disposem a muntar-les. Sempre hi ha discussió, però discutim predisposats a posar-nos d'acord i no perdre el temps.

«Jo, personalment, vaig acumulant els elements escènics adequats al gust, l'època i l'ambient de la nova comèdia. Ella encara destria d'aquests elements facilitats per mi, aquells que el seu admirable instint d'actriu considera més assimilables.

«Pel que fa al moviment escènic, ens posem d'acord abans de començar, a fi de no discutir al davant dels altres que ens secunden. Ella adapta la seva persona a l'escena tan sàviament com li és peculiar i hi acobla l'acció dels altres, i tot plegat adaptat al criteri que dona la tònica total de l'obra. Jo estic fora de l'escena, al lloc del públic, tan aviat com l'obra està d'aquella manera que els del teatre en diuen *ir a la concha*. A partir d'aquest moment, la primera actriu és dirigida en absolut com tot hom, i tant com ella sola, il·lustre entre totes les actrius, sap deixar-se dirigir.

ERNEST GUASP

AL NOVELTATS

“Llibertat provisional” de Michel Duran

Dimecres de la setmana passada era estrenada al Teatre Novetats la comèdia en tres actes i un epíleg de Michel Duran, traduïda per Domènec de Bellmunt i Josep Bertrams, *Llibertat provisional*.

L'Associació de Teatre Selecte patrocina aquesta estrena, amb referència a la qual va publicar uns dies abans una nota tendra, efusiva i emocionant per un cantó i ingenuament reivindicativa i planyivolament despitada per l'altre, per tal d'excitar l'atenció del públic. La nota ens semblà desorientada en el seu objecte, fora de lloc les seves apreciacions, injustos i impertinents els blames que hi són expressats, en atacar una llibertat contra la qual si algun n'hi hauria de justificar seria aquell que se li dirigís per la contenció amb què es mou i pels respectes amb què actua, la trobarem desgraciada, vana i contraproduent.

En primer lloc, *Llibertat provisional* no és res absolutament per la incorporació de la qual a la nostra escena valguí la pena de mobilitzar cap entusiasme. Més encara, si és que els noms amb què les entitats es bategen volen dir alguna cosa i si els fins a què es dirigeix l'Associació de Teatre Selecte són diferents dels que la seva ingerència en la presentació al públic barceloní de la traducció de Domènec de Bellmunt i Josep Bertrams ens poden fer pensar, creiem que l'acció que li tocava emprendre a propòsit de l'estrena a aquesta tan benemèrita com equivocada entitat, en tot cas, hauria d'haver estat de franc repudi, per tal com *Llibertat provisional* no representa res de nou, d'extraordinari, ni de selecte; és una obra corrent, anodina i convencional, sense caràcter i sense gruix, com cinquanta que se n'estrenen d'un cap d'any a l'altre a París, més o menys discretes i enginyoses, però no per a engrescar ningú, i menys una entitat que se'n vol fer valer, tota els auspicis de la qual ha patrocinat la seva estrena a Barcelona.

En comptes de fer la propaganda que ha fet l'Associació de Teatre Selecte a favor de *Llibertat provisional*, hauria estat molt més adient amb el que d'ella es pot esperar, mostrar-li el seu desacord i demanar que en una temporada de teatre català, en lloc d'estrenar comèdies sense cap relleu de la producció més amanerada del teatre parisienc, amb les quals ningú no guanya res, hom es recordés que hi ha molts d'autors nacionals que esperen que algú es recordi d'ells i entre els quals hi és de pensar que n'hi ha més d'un i més de dos capaços d'ofereir alguna cosa d'una qualitat i d'una categoria que adornen *Llibertat provisional*, en la qual els interpretes poguessin lluir les seves condicions de la mateixa manera i damunt la qual hom pogués muntar les mateixes esperances pel que fa a l'èxit pecuniari. I si aquest deixar de banda els autors nacionals no obeeix al fet d'haver reconegut que el que poden oferir és molt inferior a l'obra que motiva aquest comentari i si a d'altres causes, estaria molt ben esmerçada la gestió de l'Associació de Teatre Selecte en combatre aquestes causes i procurar el seu remei, que no en l'actitud que ha pres en aquesta ocasió.

Quant a la traducció, hem de dir que l'hem trobada, senzillament, detestable. És una traducció d'escolar, feta tota al peu de la lletra — diríem a cops de diccionari —, servil i mecànica, sense cap comprensió del valor que tenen les frases en un i altre idioma ni els matisos que diferencien les paraules; el català en què es fet tampoc no és cap model d'elegància ni de correcció.

Ens hi trobem amb mancaments tan grossos que ens han de fer pensar que ha pesat damunt els traductors una o altra influència: falta de temps o haver hagut d'atendre altres quefers, que els ha obligat a deixar la seva tasca a mig enllestir. Hom hi tradueix, per exemple, *déjeuner* per *esmorzar*, i *Monts Pyrénéens* per *Monts Pyrenencs*! No parlem de les locucions que són tractades amb la mateixa traïdora exactesa. Gairebé podríem suposar que a la direcció de la Companyia no hi ha ningú que sàpiga, no ja el francès, però ni tan sols el català, perquè són falles imperdonables.

No cal dir que, amb les circumstàncies que hi assenyalen aquelles qualitats característiques i innegables en les comèdies d'aquest gènere, de frescor, lleugeresa, mordacitat, ironia i gràcia — gairebé les úniques que hom hi ha de trobar — són en la traducció esbravades del tot i en queda només el just canemàs de l'aventura, excessivament simple, arbitrari i absurd perquè tingui per si sol cap interès.

Tot amb tot, hem de fer constar que si *Llibertat provisional* i la traducció que n'ha estat feta — per no parlar de res més — són els ideals a què aspira l'Associació de Teatre Selecte o s'hi acosten per poc que sigui i, pel que toca a la Companyia Nicolau-Martori, és amb coses per l'estil que creu que serveix el teatre català, o tan sols el teatre, tot curt, ens retractem, penedit, de tot el que acabem de dir.

Ens sap molt de greu d'haver-nos d'expressar com ens expressem, però, en veritat, per a expressar-nos en la forma en què ho fem ha pesat massa la impressió depriment que ens ha causat aquesta estrena i el seu acompanyament per l'extemporània nota de la repetida Associació.

Hem dit altres vegades, i els nostres lectors habituals — habitud que els agraïm — prou poden haver-se'n adonat, que no ens plau gens el paper de *moro feroce* i que més aviat — per poc que ens hi ajudin — ens decantem a tirar aigua al vi. Però ens sembla que ja comença a ésser hora de tornar-nos una mica més exigents per a totes aquelles coses que estimem, la seva dignitat i el seu bon nom. Si el nostre teatre ha de viure de traduccions com aquesta, tant se val que el matem d'una vegada i que no en parlem mai més.

JOAN CORTES

Noves de Bernard Shaw

George Bernard Shaw va fer setanta-nou anys a finals de juliol passat. Sembla que malgrat la xifra bastant considerable d'anys que ha viscut segueix essent el mateix de sempre. No hi ha senyals d'aquell cansament d'esperit que pren en certs autors quan arriben a una certa edat. Al contrari, hom pressent en G. B. S. el desig de mantenir tenses totes les seves facultats, i no s'està de mostrar-ho. Segueix produint com abans.

Darrerament s'ha decidit a deixar filmar les seves obres, cosa a la qual, fins ara,

La Nazimova i Romney Brent en «Simpleton of the Unexpected Isles»

s'havia oposat sempre. Les condicions financeres sembla que han estat excel·lents. No obstant el que sens dubte ha motivat el canvi en la posició enfront del cinema deu haver estat la consciència que en els moments presents negar bel·ligerància al sonor era anacrònic, i Bernard Shaw ha tingut sempre molt viu el sentit de l'actualitat.

De fet les seves darreres obres traeixen aqueixa preocupació per les coses actuals i el desig per la seva part de fer-nos conèixer les particulars opinions que té sobre els temes que apassionen la gent.

El punt de vista no varia mai. I aquest és el principal encs de tota la producció shawiana: la presència constant del seu autor que ens parla de problemes històrics o actuals, en un to mixte de pamfletista i mèdies.

La posició de B. Shaw enfront de les qüestions plantejades és sempre personal, algun cop anàrquica, però sempre transcendentalment seriosa. Qui no vegi en ell més que un esperit paradoxal per sistema i aficionat a la *réclame* — retret que se li fa ben sovint — no ha arribat a comprendre el seu veritable valor. En el fons Shaw no lluita per la seva persona, sinó per les seves idees, xocants potser, però mantingudes de bona fe. La forma és el que resulta sorprenent, com un castell de fons intel·lectual. Però això no és més que un procediment dels humoristes per a ésser escoltats.

Pel febrer passat s'estrenava als Estats Units la seva darrera obra *The Simpleton of the Unexpected Isles*. L'obra ha estat estrenada fa tres mesos a Anglaterra, i és una nova mostra de la seva afició a les coses sorprenents i paradoxals, alhora que un intent de donar-nos la seva opinió personal sobre els problemes d'eugenesia que tant preocupen els seus compatriotes.

El tema de l'obra el constitueixen uns experiments eugènics realitzats en una remota illa tropical, on arriba un *clergyman* anglès, Phosphor Hammingtap, que pel fet d'haver estat criat amb nitrogen està excepcionalment ben dotat per a aquesta mena d'experiments. Després l'acció es complica amb la presència d'un àngel vingut per tal d'assabentar a tothom que ha arribat el dia del Judici Final.

L'obra està constituïda per una sèrie de diàlegs d'aquells tan típicament shawians i pròpiament no és altra cosa que un pretext perquè l'autor parli pel seu compte.

L'afició de l'autor irlandès a despendre's de convencions i a fer un teatre de tipus personal, tendent cada vegada més cap al teatre al·legòric, és cosa anunciada en Bernard Shaw des de fa molts anys. Però de les primers obres — personals però de tipus ibsenià molt sovint — a les darreres que ha escrit hi ha una enorme diferència.

Les tres obres que conté el darrer volum de comèdies publicat *Too True to be good and other Plays* (edició continental Tauchnitz) testimonien aquella indiferència per les convencions teatrals. En *Too True to be good*, Shaw fa parlar els microbis d'una malaltia com un personatge més de la comèdia. Els altres tenen aquella estructura shawiana que els fa creacions essencialment intel·lectuals, vehicles del pensament del seu creador.

Dues de les obres d'aquest volum porten pròlegs d'aquells tan saborosos, destinats a divagar sobre temes sempre candents com

la felicitat i els diners, la moral i la religió, etc. El pròleg que acompanya la comèdia política *On the Rocks*, és curiosíssim. Tracta entre moltes altres coses de l'assassinat com a funció política, de com aquest dret és conferit per la propietat privada, de la incompatibilitat de la pagesia amb la civilització moderna i, a part d'altres coses igualment curioses, de la diferència entre el lector i l'espectador.

Malgrat reconèixer aquesta diferència, Shaw no sembla donar-li massa importància quan escriu. Les seves obres en prosa i les dramàtiques no són coses fetes amb un criteri diferent per a cada gènere. Per a fer-se'n càrrec n'hi ha prou amb llegir el darrer volum publicat de les seves obres (que s'ha reproduït també en la col·lecció Tauchnitz) i que conté un recull d'escrits en prosa, pertanyents a èpoques diferents, recollits sota el títol de *Short Stories, Scraps and Shadings*.

El diàleg predomina en les seves històries. Quan no hi ha anècdota ens sembla llegir un dels seus pròlegs. Bernard Shaw oscilla continuament entre l'assaig en prosa i l'assaig dramàtic o dialògic.

En aquest volum hi ha coses ben interessants: escolis a les seves pròpies obres; una divertidíssima explicació del fracàs de Shakespeare en escriure *Othello* i *Macbeth*, narrada per un bust del gran dramaturg; unes confessions de Don Juan i cloent el llibre, la curiosíssima i desconcertant història que publica fa pocs anys, *The adventures of the black girl in her search for God*.

Com es pot veure, la continuïtat en el sentit de l'obra de G. B. S. segueix essent un fet, que els anys no han variat gota.

RAMON ESQUERRA

URQUINAONA

GRAN ÈXIT

EL ÚLTIMO MILLONARIO UN FILM DE RENE CLAIR

No és un film de guerra
No és un film d'Abissínia
No és un drama
No és un film de truc

És solament un gran film de
RENÉ CLAIR

Tot el món artístic barceloní

acudirà al

Fantasio

LA ÚLTIMA SINFONIA

LA JOIA MUSICAL DE L'ANY

Aquest número ha passat per la censura

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

LES LLETRES

De la importància d'En Francesc Pujols

Un altre llibre d'En Francesc Pujols, un altre llibre important. No ho és pas molt, però ho és. Quin llibre, quin escrit del gran Francesc Pujols no és important? El darrer llibre de Francesc Pujols es titula *Un Llibre Estel de Joaquim Cases Carbó*. «El Problema Peninsular». El llibre de Francesc Pujols és un ditirambe al de Cases Carbó, un ditirambe a la manera deixatada, prou coneguda, de Francesc Pujols; alhora una glossa a l'iberisme de Cases Carbó i al dels altres iberistes coneguts. Hi ha en el llibre

gràcies d'aquest llibre és la que ens rememora la poesia que Francesc Pujols conreà en la seva joventut: poca cosa es deuria trobar avui dia que pogués comparar-se als versos pujolsians, entre els quals els tres sonets que l'autor ens reedita en aquesta avinentesa. Les dificultats que fem ara per a encensar el darrer llibre d'aquest singular escriptor pervenen de l'habitud de llegir-li obres de major ambició intel·lectual: eixit de la ploma d'un altre escriptor, aquest llibre de Pujols ens faria exultar, perquè si

Francesc Pujols (amb Josep Pla) al cafè de Martorell

de Pujols el mateix humorisme que caracteritza la prosa habitual de l'autor de *La Tardor Barcelonina*, novel·la deliciosa que les noves promocions de literats, com la majoria del públic, desconeixen, que és la primera temptativa de sobrerrealisme literari vint anys abans del sobrerrealisme, i la qual per tant caldria reeditar; hi ha en el llibre de Pujols la pruja de paral·lelismes i de relacions simbòliques, el mateix sistematisme obsessiu com el tal vegada obsessiu que caracteritzen els altres escrits pujolsians de caràcter filosòfic; hi ha també les digressions, els paràgrafs interminables, les redites, les insistències, les exageracions, els puerils engrescaments, els ergotismes, el lirisme monòton i com irònic i moltes de les altres característiques de la ideologia i de l'estil de Francesc Pujols; tot això, ara, però, la substància del llibre és poca si la comparem a la d'altres obres del mateix filòsof; però amb poca substància l'autor troba la manera d'omplir cent quaranta pàgines in-8.º, tot un llibre.

Les transvasacions de l'esperit d'Auziàs March en el de Camoens, la historiació de la guerra de Catalunya per obra i gràcia del soldat-escriptor portuguès Francisco Manuel de Melo, la traducció de les obres d'Auziàs March a la llengua portuguesa pel portuguès Jorge de Montemayor (o Montemor), l'edició de les poesies d'Auziàs March en la llengua original, a Valladolid, quan justament Catalunya començava a abandonar el conreu de la llengua literària; el fet del retardament gòticista en el període renaixent, quan Camoens ja escrivia a la italiana, aquestes i altres coincidències permeten a Pujols d'establir com una profecia de la reintegració de Portugal a Espanya per mans de Catalunya: la nostra terra estaria predestinada a la realització d'aquesta gran gesta de la confederació dels pobles iberics. Això és molt interessant i molt bell en tant que programa; ja no ho és tant des del punt de vista profètic que adopta Francesc Pujols, perquè de coincidències i paral·lelismes semblants als de caràcter iberista que esmenta l'inventor de la Hiparxiologia, la història en registra arreu, sense excloure'n els pobles més innatament centralistes, fins els que més repugnen a la federació i adhuc la confederació, sense excloure'n els pobles desproveïts de tot problema federatiu. Quantes pàgines més no hauria pogut afegir Francesc Pujols al seu darrer llibre si hagués atinat a retreure el doble prodigi de la pintura quattrecentista a Portugal i a Catalunya; la coincidència d'una mateixa fonètica en els dos pobles, el mediterrani i l'atlàntic, de la Península Ibèrica; la influència dels poetes musulmans d'Espanya sobre *L'Inferno* del Dant. Tot això, però, són secundariats: fet i debatut, l'iberisme, que, ho confessem, és una gran idea política que cal no desamparar, no resol pas, per exemple, el problema del Rosselló.

Decididament, el darrer llibre de Francesc Pujols no ens sembla pas el millor ni el més substancial dels seus, tot i ésser valuós com tants i tants articles de periòdics on la lleugeresa escau. Una de les millors

bé la idea central no és res de l'altre món, les idees allògenes i incidentals hi són nombroses i quasi sempre de bona qualitat.

Cal però parlar, i parlar molt, de les activitats de Francesc Pujols, perquè ell és una de les figures eminentes del pensament català modern, la més destacada, almenys, per la seva originalitat: vulguem o no, repudiem-ho o no, tot el que escriu Francesc Pujols ha d'interessar-nos; no podem, no podem passar-ho per alt sense comprometre la intel·lectualitat catalana. Tancar els ulls al panorama ideològic d'aquest home, tapar-se les orelles quan ens parla, seria estultícia massa gran, estultícia col·lectiva, estultícia de les èlites!

No obstant, aquesta és l'actitud de la nostra intel·lectualitat enfront de l'obra de Francesc Pujols. Aquest formidable pensador que articulista i en tant que conferenciant: la gent lleig amb delectança els seus articles periodístics i omple les sales on ell anuncia una conferència, perquè espera, i ho aconsegueix, satisfer el seu xarxisme col·lectiu. Però aquest no és pas l'èxit que Pujols es mereix. Ell, Pujols, adopta el to xarxat que plau al nostre públic perquè sap massa bé que parlant-li seriosament dels grans problemes que vol comunicar no seria escoltat de ningú. Pujols sap que mai l'humorisme no reix millor que en aplicar un to xarxat al descabellament dels temes transcendents. Pujols, que té esperit profètic, posseeix també aquella fe insubornable que fa remoure les muntanyes, una de les més feixugues l'atenció del públic, de qualsevol públic, per molt que aquest es cregui docte i respectable. No es comprèn que en una terra tan pobra de pensament filosòfic els pocs conreadors de la filosofia que hi vegeten no hagin trobat encara l'ocasió de pendre en consideració el sistema pujolsià de la Hiparxiologia; que ni un sol crític no hagi cregut haver de comentar o tan sols recensionar aquesta idea després de cinc anys de la publicació del *Manual d'Hiparxiologia*. Que hom esmerci durant mesos les columnes dels diaris i de les revistes catalanes per a lloar hiperbòlicament un fullet, més que un llibret, de versos adoztenats com la majoria dels que es publiquen a casa nostra, i que en canvi cap dels plumífers a tal feina crítica vocacionats no consideri digne d'una opinió un tan vast i tan treballat sistema metafísic com el que explica en el sudit *Manual*, això és un terrible contrasentit, és la derrota de la nostra intel·lectualitat.

I bé, aquest estat de coses no ha de perdurar. Si els que poden i deuen no posen l'obra màxima de Francesc Pujols al lloc de notorietat que li correspon, ho faran els que ni poden ni deuen. Pujols estima més que el silenci asfixiant projectat damunt la seva obra, qualsevulla opinió, per desbarbadora que sigui, per molt que li sigui adversa. Ell agrairà més un judici sever o exigent que no pas aquesta indiferència estulta i al capdavall ofegadora del major esforç realitzat modernament pel pensament català.

JOAN SACS

L'actualitat literària

Llibres polítics

Un dels efectes del 6 d'octubre ha estat produir una abundant literatura política, en la qual hom descriu els fets revolucionaris o bé hom s'encara amb les seves motivacions, preses naturalment en compte del punt de vista adoptat pel partit polític en el qual l'autor milita. Fora excessiu pretendre cercar obres mestres entre aquesta florida ufana d'un gènere gairebé inèdit entre nosaltres, i evidentment, per molt que ens sapiga greu, cap dels volums que en català han estat dedicats al comentari del moviment d'octubre no té una categoria literària ni un capítol d'una tal lucidesa política com el que en el llibre de Manuel Azaña *La rebel·lió en Barcelona* comenta, des del seu criteri personal, l'evolució moderna del catalanisme. Aquesta certitud es fa, com és natural, més evident en llegir les pàgines brevíssimes del llibre de Josep Dencàs, que en lloc de l'ampla visió política que ens hauria hagut de proporcionar, per quedar bé amb la seva actitud, o de l'allegat sensacional que ens devia com a disculpa de la seva conducta, ens ha donat uns quants arguments tronats i una narració pobríssima, plena de llacunes i de mancaments a tota lògica.

Lope de Vega en el seu tricentenari

Mentre a l'escenari Margarida Xirgu realitza l'homenatge més autèntic a Lope en reposar i fer arribar al públic les escenes patètiques de *Fuenteovejuna*, autèntic teatre «de masses», que dirigeix els comunists, el centenari del *Fénix de los Ingenios* no té en el camp editorial el ressò que caldria i que en cultures forasteres ha obtingut. Assenyalant, tanmateix, l'edició en els volums populars i econòmics de la col·lecció de butxaca de l'editor madrileny Bergua unes sèries de novel·les, poesia lírica i poesia èpica, a completar amb les comèdies i drames. També cal remarcar aquest bell volum que ha publicat l'Editorial Joventut — que ja té en el seu haver la *Vida asarosa de Lope de Vega*, d'Astrana Marín — i que conté *Fuenteovejuna*, *El Peregrino en su patria* i una selecció de poesies.

Una glòria que ens retorna

Aquesta al·lusió a l'Editorial Joventut em mou a observar que el ceptre de l'edició a la península, que havien ostentat els editors catalans, i que a meitats de la dictadura els fou arrabassat per l'empenta potser excessiva i desmesurada dels madrilenys, ha retornat amb tots els honors a les cases barcelonines. Recordeu els llibres de luxe que publiquen els Salvat i Gustau Gili, les belles edicions de *Los Labios de Dios*, de Benet Mèlich, de Lluís Gili, de l'Editorial Labor, famosa per la seva monumental *Historia de l'Art*; les grans obres de divulgació que edita la casa Gallach, a cura d'escriptors catalans, generalment; les col·leccions selectes de literatura estrangera moderna que llencen constantment Joventut, Apolo i, ara de poc, Lluís Miracle; les edicions espaïades, però importants, de Mun-taner i Simon... Allò que és molt penós, és que la glòria d'aquestes activitats editorials en llengua castellana no sigui corresposta per l'edició en català, que passa una època de languiment lamentable.

Com a excepcions honorables...

Hauria de remarcar l'aparició del volum V de la Bíblia que publica la Fundació Bíblica Catalana, empresa de la qual aviat serà dut a bon terme el pla complet, posat que manquen només dos o tres volums. Igualment cal destacar l'activitat de la novel·la Editorial Atena, que ha llançat en pocs dies l'*Eduard VII*, de Maurois, i una *Vida, Procs i Mort de Ferrer i Guàrdia*, de William Archer, dels quals parlare més extensament; la continuïtat, espaïada però regular, de les biblioteques *A Tot Vent i Univers*; les edicions de Montserrat, i la perseverança de col·leccions populars com aquests *Quaderns Literaris*, que ara han publicat *Cartes de Navegar*, un volum de notes de viatge del nostre company Guillem Díaz-Plaia.

Més notícies de Miquel Llor i dels premis literaris

La novel·la que escriu Miquel Llor es dirà *El somriure dels Sants* en lloc de *La Revenja*, com jo suposava. Altrament, l'autor de *Laura* té enllestita una obra teatral, destinada al concurs per al Premi Iglésies, que es diu *El vel d'Isis*.

Pel que fa als premis literaris, hom ha donat ja a conèixer els components dels Jurats dels premis literaris de la Generalitat. Aquells noms són una bona garantia per als concursants, als quals només cal recordar que manquen molt pocs dies per a cloure el termini d'admissió. Si gràcies al Crexells podem llegir quatre o cinc bones novel·les catalanes i gràcies a l'Iglésies les companyies de teatre català poden comptar amb un feix desigual de comèdies i drames, dels quals bé n'hi haurà mitja dotzena de viables i de possible èxit, les pessetes que esmerça la Generalitat cada any en els Premis literaris no seran malaguanyades, ni de bon tros.

R. T. M.

Compreu **BRISAS** Revista il·lustrada
Selecció d'Art, Literatura,
Modes, Decoració, Esports, etc.

SI ÉS ELÈCTRIC
I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL
...i el reparar
aviat i bé, al
GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Aribau i Diagonal)

Un precedent a l'expressió poètica de J. M. de Sagarra

Traçar un paral·lel d'expressió entre qualsevol dels nostres poetes del vuitcents català i un dels d'ara és gairebé impossible. La manca de flexibilitat de l'idioma, màxim obstacle dels iniciadors de la moderna poesia nacional, l'ideal estètic, tan lluny i tan a la vora al mateix temps de l'ambició d'ara, els motius de poesia, de vegades ni motiu, simplement grandiloqüència, i el desig de ressuscitar modismes arcaics, tara gairebé comuna, si exceptuem els que segueixen el guiatge de l'anomenada escola mallorquina, a tots els

poetes dels Jocs Florals abans de Verdaguer i adhuc després d'ell, l'obstaculitzen. La poesia del vuitcents, ampullosa i retòrica, enfarfegada amb una sintaxi estranya a l'art del bell dir que entela el pensament més senzill, encara que cronològicament vagi a un nombre d'anys de distància, no és ben bé el temps el que assenyalava el procés. L'evolució ha estat tan ràpida que poesies escrites a darreries del segle XIX ens semblen, avui, velles de més de cent anys. Els ideals han avançat, en relació al temps, amb progressió geomètrica i per això, en un curt període d'anys, hem vist enfonsar-se en un buit, que hem de creure etern, tendències tot just nascudes, un instant hegemòniques i anorreades després a l'empenta de nous ideals estètics que cauran també, a llur moment, sota el ritme accelerat del procés poètic.

De vegades, no obstant, la forma peculiar d'expressió d'algun poeta reviu, a través de segles, en un altre que ni de lluny ni de prop no ha conegut el seu, podríem dir-ne, predecessor. En les literatures normals, vull dir les que no han sofert un col·lapse i únicament llurs períodes, de més o menys grandesa, han estat segellats per la diversa inspiració de llurs genis, és freqüent aquesta coincidència. Recordo que Cristóbal de Castro, parlant concretament de poesia castellana, després d'haver llegit aquests versos en una revista d'avantguarda:

*Yo remar; yo remar; yo remar...
Tú en la luna
la mirada, la mirada.
Yo remar...
Tú los labios te mordías
Inquieta? Sospechosa?
Yo remar,*

es preguntava on era la novetat, perquè en *Antología de poetas líricos castellanos*, de Menéndez y Pelayo, la *Canigà* de Gonzalo de Berceo la replicava:

*Eya velar, eya velar, eya velar...
Velar alíama de los judios
Eya velar;
que non vos furten el fijo de Dios,
Eya velar.*

Si en la primera poesia el motiu «yo remar» es repeteix al llarg de la composició, en la de Berceo (vegi's obra citada, pàgina 17) el «*Eya velar*» hi és més de cent vegades. I han passat vuit-cents anys! La poesia catalana, de l'inici de la Renaixença ençà, no es presta gaire, per les causes ja assenyalades, que s'hi trobi una coincidència, ni d'inspiració ni d'expressió, amb alguns dels poetes que en els diferents períodes literaris s'han manifestat. Sobre tot el do de la paraula inspirada i la gràcia del mot són difícils de trobar abans de Verdaguer, perquè en aquell moment la manca de ductilitat de l'idioma n'és el primer obstacle. Amb tot, hi ha un poeta del vuitcents, Francesc Camprodon, que s'allunya del retoricisme i de l'ampullositat que podríem sintetitzar en aquests versos de Balaguer:

*Nadar vos veig enmig de bestlums pures,
dall d'un cel d'amor i d'harmonia
bells somnis d'or dels temps de més ventures,
dolces i hermoses nits quan Déu volia!*

La seva poesia és fresca i sembla procedir, a més de mitja centúria, la de Josep Maria de Sagarra. Naturalment que hi ha, entre ambdós poetes, un abisme, més que no pas marcat pel nombre exacte d'anys que separen llurs produccions, per la distància de l'ideal estètic, tan lluny avui del de la concepció vuitcentista en la qual es formà el poeta de Vic. Per això i sense donar-hi altra importància que la d'una coincidència, que gairebé assenyalariem única, és impressionant la similitud d'expressió que de vegades, en llegir les poques composicions catalanes de Francesc Camprodon, es constata.

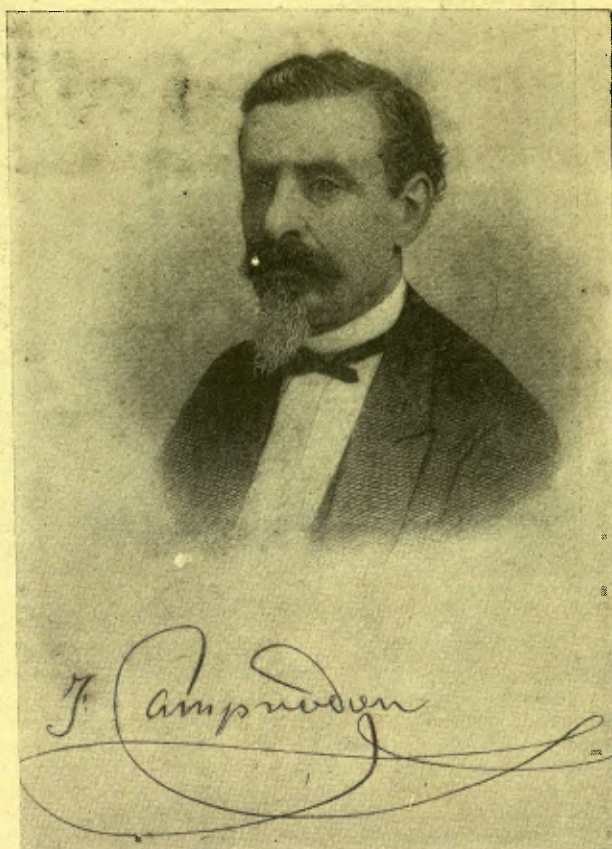
Potser una afinitat temperamental explicaria aquest tènue parentiu. Camprodon, en *Records de la infantesa*, elegia escrita abans de 1870 (1), desdiiu força del to de la poesia catalana d'aleshores. L'espontània evocació d'episodis llunyanos és lligada a una senzill forma expressiva que dona a comprendre una més pura sinceritat poètica. Recordo el paisatge i les herbes del bosc, *ala sàlvia, el romaní, la sajulida* i l'altar de la Verge on, quan infant, l'avi l'ensenyava a resar. L'evocació poètica de Camprodon sembla tament la d'alguna d'aquelles figures de jai que de vegades ens presenta Josep Maria de Sagarra en els seus poemes. Pareu esment en aquests versos:

*...i em feia dir després l'Ave Maria
i em besava després,
i un cert perfum del cel que allí sentia
no l'he sentit mai més.*

Aquella tendència de Sagarra a fer ex-

plicar als personatges el que són, es recorda a través d'aquests altres versos de l'autor de *Flor de un día*:

*Só un pelegrí que l'ombra necessita
perquè acaba el delit
i torna a visitar la santa ermita
com quan era petit:
Só un cor tot fet malbé que solitari
arriba cap al tard
a respirar l'olor del santuari
i dir-li Déu vos guard.*

En *Balaña*, es troben també alguns versos d'una força descriptiva semblant a la de Josep Maria de Sagarra. Avançant-se als seus coetanis, Camprodon creu que la intensitat emotiva radica en la senzillesa de l'expressió poètica; per això, lluny de figures i d'imatges, en veure's vell, escriu:

Sortim al sol i el cos ens fa tentines.

En *Un Record*, el poeta, en evocar els anys passats i el goig de l'amor perdut, la forma expressiva dels seus versos ens suggereix, novament, una de les característiques de Josep Maria de Sagarra:

*...si jo pogués contar les mil històries
de lliris i de plor tots barrejats.*

La recança per les seves il·lusions juvenils, esvaïdes de molts anys; la imatge de la primera dona que estimà i que ara veu, a través de la poesia dels esdeveniments llunyanos i perduts per sempre, bella i única, l'inspiren:

*Si tu m'haguessis dit llavors: «Vina;
i en lloc d'anar seguint lo teu camí,
dintre del buit d'una corcada alzina
has de passar tota la vida amb mi».
Jo hauria anat sense mirar enrera
a tot arreu amb la més viva fe,
que tot lo que m'ha dat la vida entera
no valia el perfum del teu alé.*

En reviu en els records, un contacte amorós que es perd al llarg dels anys, cap detall d'ella no és oblidat:

*Com m'agradava el teu dentat de perla
i els llavis teus de movides vermell.*

Francesc Camprodon escrivi molt poc en la nostra llengua. Les seves poesies catalanes, aplegades pel seu fill en un llibre, avui raríssim (2), són, únicament, disset. D'haver escrit més, aquesta similitud d'expressió que hem assenyalat entre el poeta de Vic i Josep Maria de Sagarra seria molt més apreciable. Coneixem el risc d'advertir una afirmació que no pot constatar-se perquè l'obra no s'ha produït i, per tant, resta en l'eterna incògnita del no esdevingut, però és que ultra aquestes poesies, en *La Teta Gallinaire* i en *La Tornada d'En Titó*, les dues úniques comèdies que Camprodon produí en català, malgrat la distància enorme que en aquell moment hi havia entre la poesia i el teatre, s'hi troba també una frescor que sembla precedir al lèxic feliç de Sagarra.

Res més lluny, en transcriure aquests versos, d'assenyalar cap mena d'influència. Seria ridícul. Únicament a títol de curiositat, doblement interessant per la distància que separa els ideals poètics de les dues èpoques en les quals han produït Camprodon i Sagarra, oferim aquesta coincidència de forma expressiva.

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) Camprodon morí a l'Havana el 16 d'agost de 1870.
(2) Imprenta «La Propaganda Literària», Havana, 1871.

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

FI TO

Acaba de publicar-se

L'AVI

Llibre de l'escola i de la llar

Per JOAN COMORERA

Pròleg de VENTURA GASSOL

Administració i venda:

Il·lustracions de A. UTRILLO

LLIBRERIA CATALONIA

RONDA DE SANT PERE, 3

LES ARTS I ELS ARTISTES

En la mort d'Antoni Puig Gairalt Les exposicions

Vaig conèixer Antoni Puig Gairalt en el camp de l'Universitari S. C., un club de futbol que, per la majoria d'esportius, ja ha passat a la història.

Era d'això fa uns quants anys—l'època heroica del futbol; quan es jugava de bona fe, per ganes de jugar, amb molta emoció i poc públic. En aquell solar convertit en camp de futbol només hi havia una senzilla

—Com ha canviat tot això!

—Sí, però encara m'hi faria una caseta. Quan sigui vell—em digué—m'agradaria reposar a l'ombra d'aquest campanar.

Divendres de la setmana passada vam enterrar Puig Gairalt al cementiri de Sant Genís.

Ell era el pianista de la colla. Uns dies començàvem per Schumann, altres per Mo-

tica. Des de la capçalera barroca de la casa Arquer a Sardanyola fins al funcionalisme del projecte d'aeripòrt, es pot seguir tota una evolució constant.

Davant la renovació arquitectònica, Puig Gairalt no va renunciar a la seva visió anterior, però tampoc s'hi va recluir. Ben al contrari: fou un dels primers propugnadors de les noves tendències. Però, com que la seva obra ha estat sincera, en l'assimilació del funcionalisme s'hi endevina el rastre del passat.

Quan Le Corbusier va proclamar la famosa frase: *la maison est une machine à habiter*, Puig Gairalt no s'hi conformà. Després hem vist que la majoria de funcionalistes d'avui dia tampoc s'hi han conformat. Els un dia celebres «traços reguladors» lecorbusierians foren interpretats pel nostre arquitecte d'una manera personal. A la rigidesa geomètrica ell oposava l'imprevist de l'emoció. Per això podríem dir que el funcionalisme preconitzat per Puig Gairalt era un funcionalisme emotiu.

El problema estètic que ell es va haver de plantejar, molts altres arquitectes de la seva generació també s'hi han hagut d'en-carar. Però no tothom ha sabut evitar—com ell—perillosos interferències.

Alguns han barrejat timidament el vell i el nou, i n'ha sortit un híbridisme, completament desenaixat; d'altres, més radicals, han llençat tots els «ordres» per la finestra i s'han convertit, de cop i volta, al funcionalisme més desenfrenat. La garlanda ha estat substituïda per la tuberia metàl·lica i ja han cregut resoldre el problema.

La lliçó que ens dona l'obra de Puig Gairalt hauria d'ésser aprofitada per alguns dels nostres arquitectes. Ni cap renunciament, ni cap imposició. Les joves promocions poden realitzar, si els ve de gust, un funcionalisme tan vivent i lògic com vulguin. L'única cosa que els demanaria és que en sentissin la necessitat. Perquè passar d'un salt de Vignola a Gropius, em sembla massa perillós. I a tots plegats demanaria una arquitectura més humana.

Hem perdut l'home, però ens queda la seva obra. Un altre dia intentarem d'anallitzar-la degudament, perquè avui, a més de l'espai, ens manca—dolguts per la pèrdua de l'amic—la indispensable objectivitat.

MÀRIUS GIFREDA

Galeries d'Art

S Y R A

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES O OMÀS.
TIQUES, BATEIGS, ETC.

EXPOSICIÓ
I. NAVARRO RAMON

ERNEST CURIEL

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

PERE CRÉIXAMS

exposa 30 pintures
Fins al 1.º de novembre

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIÓ

DURAN = CAMPS

Venda d'una col·lecció

SALA GASPAR

Consell de Cent, 323

(entre Rambla de Catalunya i Balmes)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

Fins a demà

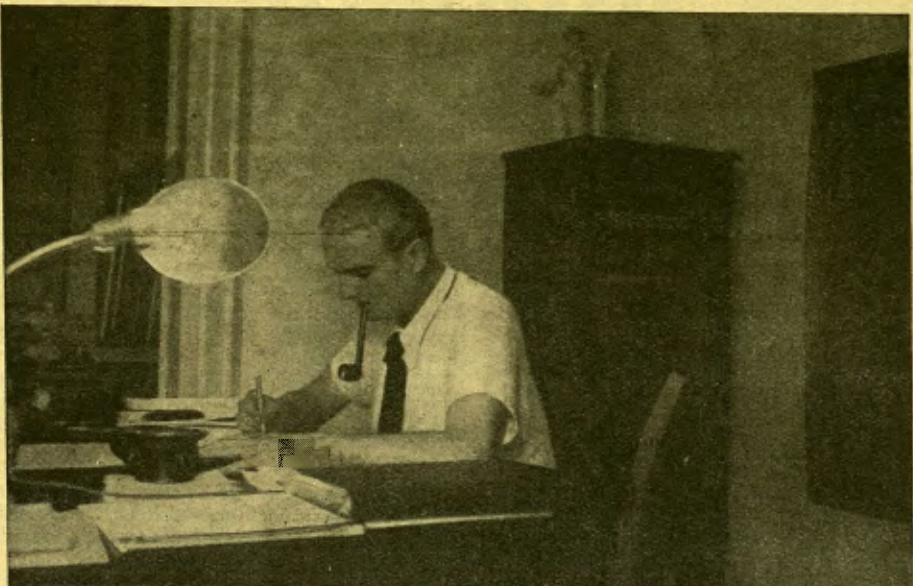
EXPOSICIÓ COL·LECTIVA
DE PINTURA I ESCULTURA

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

Exposició de les Arts i els Artistes,
amb motiu de les noces de plata
de la seva fundació.

Passeig de Gràcia, 34

Antoni Puig Gairalt

barraca. A dintre de la barraca hi passaven moltes coses: hom s'equipava, es dutxava, boxava, jugava al set i mig, i es debatien les més altes «inquietuds» de l'adolescència.

Cada soci tenia el seu armari i cada armari amagava el seu misteri: un batibull de jerseis suats, retrats de vedettes, sabates esbotzades, llibrets pornogràfics, apunts de classe i novel·les de la més arborada inspiració. En l'armari de Puig Gairalt recordo que hi havia el retrat de J. S. Bach.

Entre la joventut d'aquella època, Puig Gairalt ens depassava d'uns quants anys i sempre ens havia fet un cert respecte. El dia que vaig conèixer-lo m'invità, amb altres companys, a fer música. En comptes, doncs, de les divertides caramboles, ens trobàrem aquell dia davant un piano i començà una llarga sessió de preludis, fugues i tocaties. Fou el meu primer contacte amb Bach—una gran «launa»—, però fou també la meua primera encaixada amb un amic veritable—una gran sort.

Més endavant ens trobàrem a can Galf, la darrera escola romàntica que hi ha hagut a Barcelona. S'ha parlat molt de l'escola Galf, que també—com aquell Universitari—avui dia ja ha passat a la història. En parlar de Puig Gairalt hem de recordar aquesta escola perquè ell en fou l'element més representatiu.

Si val el parallelisme, podríem remarcar, de bon principi, que l'escola Galf venia a ésser l'Universitari de l'art. Aquí, la decoració de la barraca ha canviat totalment, però així com a l'Universitari es van formar famosos campions com l'Armet, l'Alcàntara i Zamora, de can Galf ha sortit una gran fornada de bons artistes, que no citaré per por a lamentables omissions.

I què era l'escola Galf? Concretament encara no ho sé. Hi anàvem a aprendre de pintar, però en realitat això no era pas el més important. Més aviat es podria classificar com un centre d'educació. Presentava un aspecte de secta, amb tots els seus avantatges i els seus inevitables inconvenients. Ara que ja han passat els anys, ja ho puc confessar: els de can Galf teníem moltes pretensions.

Però cal també situar-se en aquella època per comprendre la reacció galiniana; la «luita» contra un academicisme banal que esmortia les joventuts, contra el carrinclonerisme de les escoles oficials, contra la inèrcia acomodaticia de Llotja. En aquella època confusió de traspass entre el bohemisme i el noucentisme, l'escola Galf tenia la força d'una nova fe; era la darrera flamarada romàntica. En termes spenglerians, podríem dir que l'estètica de can Galf era marcadament làustica.

Cada dissabte sortíem a pintar pels voltants de la ciutat i cap al tard ens tançàvem a fer música. Un dels llocs preferits per Puig Gairalt era Sant Genís. No fa pas un any que hi tornàrem a donar una passada.

—Te'n recordes d'aquell temps?

Canòdrom Guinardo

Tots els dimarts i dijous a
les 10 de la nit, i dissabtes
i diumenges tarda i nit,

grans curses de llebrers

R. Duran Camps

Rafael Duran Camps, o Durancamps, tal com s'entesta a anomenar-se, ha ofert, amb l'exposició que inaugura dissabte passat a la Sala Parés, el millor que pot donar de si el seu programa.

Aquesta vegada ha fet reeixir tots els ressorts artístics peculiars, mostrant-se net i pelat, sense intromissions d'altres ambicions. Per a fer ben visible aquest resultat, ha tocat les teclcs més divergents per a veure

Duran Camps — El llibre obert

si, posades en ordre de concert, afinaven com ho feien particularment. Ho he aconseguit. Les teles de Cadaqués i de Port de la Selva canten al mateix compàs que les captades damunt el negre asfalt parisenc i davant d'aquells *châteaux* que l'artista sap escollir enmig de la planúria francesa.

Novament l'obra de Durancamps ens ha dut aparellada la sensació de la literatura pulcra fabricada en un idilli serà amb la naturalesa i a l'ombra d'una fantàstica habilitat. Sense abrandaments enfront del paisatge, anteposant el racioni i l'estudi de possibilitats després de crear un pla d'estratègia pictòrica.

D'aquest fet, que volem considerar en termes generals, en surt un dels millors efectes del pintor, que és que la fredor que comporta no transcedeix amb la visibilitat supposable que faria comprometre l'esforç de Duran. Ben al contrari en la major part dels quadros hom hi observa en primer pla la fuga de l'home del nostre país subordinada a la disciplina fèrria de l'ordre i del fer bonic. Una bona prova en són les teles de paisatge franceses. En elles hi ha una perfecta col·laboració dels dos Durans que formen la personalitat del Durancamps.

En l'exhibició d'aquests dies reix igualment el pintor que ve a adquirir llum al sud en els mesos del devesall. Aquesta facilitat amb què el pintor adquireix les essències dels dos escenaris ja diria la qualitat artística de l'autor estudiats els problemes inherents a les duplicitats.

Hem vist augmentat un altre aspecte del pintor, consubstancial al volum de l'obra: l'observació. Principalment en la tela n.º 2, aquest caire s'arriba a fer tan allucinant com en la mística sobrealista. És una tela de tècnica acuradíssima, plena d'encerts qualitatius, que omple tot aquest desig d'obsessionar i penetrar pel seu terror naturalista deixant un record inesborrable de mètode exacerbat.

Creiem que Durancamps pot estar content dels resultats aconseguits en la seva baralla amb l'art de pintar. Personal com és, és a dir, sense cap necessitat de superar tal o tal altra obra paral·lela, ha abastat la seva ambició i ha fet positiva una manera especial de veure les coses. La millor referència n'és l'aplec de la saleta de can Parés, explícita com cap de les que amb la regularitat tradicional ha efectuat el pintor veí de París i de Barcelona.

Pere Créixams

Moltes vegades havíem pensat el que succeiria si un pintor dels no afiliats a l'extensíssima família olotina es deixava caure al vell Parnàs català. Crèiem que si la categoria del nou arribat era ben poderosa, podria consentir poc o molt les arrels gairebé seculars donant a comprendre alguna falla que hagués passat desapercebuda als pintors d'Olot. Altrament si l'artista no anava ben farrat de si mateix, era obvi de suposar el resultat de l'anada. Això, finalment ha vingut. Créixams s'hi traslladà per una curta estada. Aquesta s'ha allargat. Però s'ha allargat de tal manera que ha permès al pintor de proveir tota una exposició de teles olotines. I bé, molt d'acord amb el desenllaç de les profecies, no ha passat res del que havíem imaginat.

L'Olot de Vayreda continua on estava sense que se li hagi pogut retreure cap equi-

vocació. Per altra part, el pintor Créixams se n'ha sortit superbament.

Les generacions posteriors a Vayreda, després de sucra a la font, s'havien fet amb innombrables ensenyances, havien rodat món, havien estudiat i estaven, cent anys més tard, en disposició d'alterar el dogma amb la particularitat de no caure en l'heretgia.

Créixams ha fet això. Ha suplert la pau octaviana pel ritme accelerat d'avui.

Ha anat més enllà de la gamma tradicional i ha posat en planta la paleta moderna en els mateixos arbres i camins que la retina atasiada del vell pintor transplanta quan els grans *pronunciamientos* artístics estaven als espais dels impossibles.

Avui, doncs, Olot compta amb dos pols que, contràriament al que diu la física, lluny de repel·lir-se s'agermanen. Créixams, amb Olot i la seva pintura, ha eixamplat la seva base d'una manera extraordinària.

Volem remarcar un accident assenyalat en l'exposició de l'any passat que s'ha perdut en la present. En aquella denunciàvem una frenada en la proverbial fuga de l'autor, com si volgués resistir els ímpetus de constructor que l'assetjaven en plena labor. Les circumstàncies han volgut que Créixams hagués d'arreconar la predisposició esmentada. Ha descobert Olot i els frens s'han trencat en la terrible estrebada. Potser si la contenció hagués operat damunt d'ell, ens hauria arribat un Olot al bany maria que no hauria estat propi de Créixams.

Amb el referment de les seves gràcies innates i amb l'estrepit enorme de la seva pintura, tota passió i vehemència, Créixams ens ha donat la verificació del pintor de sempre, més nou que mai perquè els elements posats en joc són també nous de trinxina i dignes d'ésser escosmesos, tal com ha fet, amb totes les seves brillants virtuts de pintor.

La Col·lectiva de la Sala Gaspar

La Sala Gaspar exhibeix una petita col·lecció de pintura d'autors heterogenis de la qual poden destacar-se un bon nombre de teles. El fet de no obeir a una estilística determinada dona força interès i moviment a la vintena d'obres aplegades a la Sala del carrer del Consell de Cent, secret per a no fer avorrides aquestes manifestacions de conjunt en petita escala.

Remarquem els quadros d'Eliseu Meifrén, el port de Bosch-Roger, una petita tela de Planas Doria i una altra de Vila-Puig. Quant als dibuixos, són notables els dos que ha exposat Ribas-Rius.

Inauguració de la Sala Barcino

Dissabte passat tingué lloc la inauguració dels nous locals de la Sala Barcino al Passeig de Gràcia. Ultra les sales dedicades al comerç d'elements inherents a una sala d'exposicions, consta l'esmentada casa de tres saletes de gust barroc, de regulars dimensions, molt ben utilitzades per a la llum artificial i ben resolta de fons de parets.

Per a solemnitzar l'obertura de l'establiment el seu propietari hi exhibeix una col·lectiva diversíssima de pintura i escultura. Desitgem a la Sala Barcino les prosperitats pròpies del cas.

Ramon Mas i Mas

A les Laietanes, Ramon Mas i Mas exposa un bon nombre d'olis de l'alta muntanya catalana.

En general és una bona exposició, l'interès de la qual, d'haver estat possible eliminar-ne els enfarinaments i els blaus sistèmatics, s'hauria acregut notablement.

ENRIC F. GUAL

Sala Barcino

V. GARCIA SIMON

Gran col·lectiva de pintura i
escultura catalanes, que presenta
a les noves galeries,

Passeig de Gràcia, 19

VISITEU-LAI

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURES. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES I FERRO SILICI : : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

IMPERI ANGLÉS CONTRA ITALIA FEIXISTA

L'evolució d'un problema colonial

(Ve de la pàgina 1)

La política imperial del feixisme italià estava condemnada el dia mateix que Anglaterra va preveure, amb horror, de quina manera contradeia els seus plans més cars a Àfrica. En efecte, mireu un mapa del continent africà. D'Egipte al Cap de Bona Esperança hi ha una pista ininterrompuda que Anglaterra somia convertir en uns Estats Units d'Àfrica. El suprem objectiu consisteix a relligar el Cap de Bona Es-

L'atmosfera, és cert, s'havia alleugerit, mentre tant, amb les gestions del Vaticà prop de Laval i el govern anglès. Però cal adonar-se que, malgrat la relació entre les notes anglesa i francesa i les gestions conciliatòries de Laval, les primeres fan referència a un antagonisme franco-britànic — que podia posar en perill la S. de les N. —, mentre que les segones — les gestions conciliatòries — podien, és cert, rebre un ajut del millorament de les relacions entre París i Londres.

sions que podríem fer ara correspondrien a la situació quan es publicari aquest article. És evident que, en una crisi tan complicada, que abasta un front tan ampli, és impossible descobrir els detalls que aclareixen la situació. Les proposicions del Vaticà, malgrat la hipocresia de la premsa feixista, deuen haver estat suggerides per «l'altra Roma». Laval s'ha limitat a fer d'intermediari. Però, fins avui, han permès rebaixar la tensió a Ginebra, on Eden va rebre, divendres, instruccions en el sentit de no ésser exigent i han permès, encara, en ajornar l'aplicació de sancions, de disposar d'un marge de temps que pot ésser ben aprofitat.

Tot i persistint els motius i els factors que han determinat el plantejament d'aquesta crisi internacional, es pot afirmar que els perills europeus a què donarà lloc — únics a què ens hem referit — han estat en bona part apartats. Els temors d'una crisi profunda de la S. de les N. — corollari d'un afebliment de la col·laboració anglo-francesa —, la possibilitat d'una orientació equivocada de França, el perill d'uns incidents irremediabils al Mediterrani, són fases del conflicte que s'han salvat. La posició internacional del feixisme és molt delicada.

Resten a fer, encara, uns comentaris sobre les converses i negociacions de Ginebra. Ens referim a les converses de passadís, a les relacions i amistats al voltant d'un sopar, a les seguretats donades a cau d'orella. Vegeu el Japó que protesta de l'actitud anglofrancesa de la U. R. S. S., de l'accentuació de l'amistat entre la Petita Entesa i Moscou. S'agregen les relacions polonoxeques; Stoiadinovitch, cap del govern iugoslau, anuncia una pròxima visita a Ankara, inici d'una col·laboració mediterrània turco-iugoslava. I per fi, per no ésser menys, Espanya i Portugal inicien, potser amb Anglaterra, una col·laboració atlàntica i mediterrània. No serà la conseqüència menys important d'aquesta crisi, la transformació en les relacions diplomàtiques que estem presenciant ja ara.

FERMI VERGES

RUSSIA I ABISSINIA

Dues temptatives pintoresques

Si més no pel que té de pintoresca, val la pena de recordar una aventura que esgué a punt de provocar un conflicte russo-abissini i, de retop, un altre de franco-rus.

Ocupa el tron dels tsars Alexandre III (1881-94), el Pacífic, segons alguns historiadors, perquè el seu regnat no compta amb altre fet d'armes que un incident amb l'Àfganistan, en 1885, que valgué a Rússia l'o-

presoner Atxinov. L'incident quedà aviat clos per via diplomàtica.

Però l'arximandrita Paissi no era, pel que es veu, home per descoratjar-se tan aviat. Més endavant, trobà un altre heroi disposat a conquerir Abissínia. Era un tal Leontiev, un tinent expulsat de l'exèrcit i corcat de deutes.

El sagrat llac Tsana (art popular abissini).

cupació d'un tros de la conca del Kuixia amb l'oasi de Merv, sense que Anglaterra, protectora d'aquell Estat asiàtic, hi tingués res a dir.

Un arximandrita ortodox de Jerusalem, Paissi, es convencé, tractant amb clergues abissinis, que llurs ritus s'assemblaven als russos i això ja podia ésser un fonament perquè Rússia establís un protectorat sobre Abissínia.

A Saratov, es posà en relació amb un aventurer, Atxinov, que trobava que estossinar jueus i terroristes o reprimir aldarulls polonesos i altres feines policiaques, era poc per a un cosac.

El monjo i el guerrer decidiren afegir Abissínia a la corona imperial. Fins trobaren qui finançava una empresa que duria glòria a l'Imperi i a l'Església ortodoxa.

Rússia havia establert feia poc una línia entre el mar Negre i el Pacífic, i el ministre de Marina, trobant encertada la idea de tenir una base marítima al mar Roig, parlà del projecte al tsar. Aquest ja tenia prou feina a dintre el país, amb els terroristes i amb Finlàndia, i deixà que el cosac s'arreglés sol. Si reeixia, el premiaria; si fracassava, no faria res per salvar-lo.

A la tardor de 1889, amb Atxinov al cap, tres-cents cosacs vestits de monjo embarcaren a Odessa. A Port Said penjaren els hàbits i anaren de dret a córrer tavernes. Es produïren tantes baralles amb la policia i els mariners, que calgué la intervenció del cònsol rus, Ptxelnikov, perquè l'expedició prosseguís el viatge.

Passat el Canal i ja en ple mar Roig, Atxinov, que encara no s'havia asserenat, perquè havia posat tots els mitjans per no asserenar-se, s'equivocà de port i desembarcà a Obok, port francès, i va hissar-hi la bandera russa, en lloc de fer-ho en qualsevol territori sense amo (l'ocupació de les costes de Somàlia encara no era completa).

Abans de vint-i-quatre hores, un vaixell francès sortí de Djibuti ja havia tirat un parell de canonades, ferit dos cosacs i fet

Malgrat aquest treball preparatori — pre-dit de la tramesa, quan la guerra amb Itàlia, de mitjans i personal sanitaris, sota la direcció del tsar Vladíkin —, Nicolau II i Menelik no arribaren a lligar caps per a l'establiment d'un protectorat. Rússia ja començava a tenir feina a l'Extrem Orient, on els japonesos ja havien pres a Xina la península de Liao-Tung, i no es volgué enredar amb un protectorat sobre Abissínia per por a tenir un conflicte amb Anglaterra.

UNA INICIATIVA DE "MIRADOR"

L'Exposició del Cinema

MIRADOR, després de nombroses gestions, va donar ahir el primer pas oficial per a portar a cap un projecte que de fa temps ve estudiant, amb la presentació d'una instància a l'Ajuntament de Barcelona, la part expositiva de la qual diu així:

MIRADOR té el propòsit d'organitzar la pròxima primavera, a finals d'abril, una Exposició internacional de Cinematografia, on es reculli la història del cinema, des dels seus començos, i on es puguin apreciar els avenços i les diverses manifestacions d'aquest nou art, invitant al mateix temps les cases productores, perquè exposin llurs peculiaritats en la producció de cintes cinematogràfiques.

Un projecte de l'abast d'aquest és avui dia irrealitzable sense poder comptar amb els palaus núm. 1 i núm. 2 que l'Ajuntament posseeix a la muntanya de Montjuïc. I la importància del certamen que anem a organitzar justifica de sobres aquesta cessió per part de la Corporació Municipal.

L'Exposició de la Cinematografia seria la primera manifestació d'aquesta mena que es realitzaria al món. I a Barcelona li escarria l'honor d'aplegar per primera vegada en una visió de conjunt, totes les manifestacions d'un nou art que en els pocs anys que porta d'existència, tanta influència ha tingut en la vida dels pobles sota tots els aspectes.

Aquesta Exposició seria doblement interessant en el moment que els productors nacionals comencen a desvetllar-se després d'un llarg període d'inactivitat, oferint-los l'oportunitat de poder contrastar els seus esforços amb els de cases estrangeres que ja tenen una tradició cinematogràfica.

S'ha de tenir en compte també que, de tot Espanya, és Barcelona el lloc més adequat per aquesta manifestació, car és aquí

on va donar els primers passos el cinema nacional, i és aquí on, gràcies a això, radiquen encara les centrals de la major part de cases, productores i distribuïdores.

L'interès innegable d'aquest certamen, no sols per als empresaris i productors de tot Espanya, sinó també per al públic en general, faria que tot el temps que estigués obert, Barcelona es transformés de nou en un centre de turisme, a la qual cosa contribuiria molt la bondat del clima de la nostra ciutat, que és incomparable en començar la primavera.

I quant als organitzadors d'aquest certamen, no hem de ponderar els nostres mèrits, però sí que volem exposar que MIRADOR, des de la seva fundació, ha dedicat bona part de les seves activitats a difondre l'afició al cinema com un veritable art, amb desinterès, i això ens ha creat un ambient de simpatia que farà que el nostre propòsit sigui ben acollit per tothom, màxim si es té en compte que no és el nostre propòsit fer una cosa exclusivista, sinó comptar amb la cooperació de tots els que s'interessen per les coses cinematogràfiques com són les cases productores, les empreses i la premsa, sense excepció de cap mena.

Per tot el que hem exposat, en nom de MIRADOR tinc l'honor de

solicitar d'aquesta Corporació Municipal que es digni, previs els tràmits legals i les informacions que cregui convenient, cedir-nos els palaus núms. 1 i 2 de Montjuïc durant els mesos d'abril i maig de 1936 per a l'organització de la primera Exposició Internacional de Cinematografia.

No dubtem que els nostres lectors sabran apreciar la importància del nostre projecte, i prometem tenir-los al corrent del resultat de les nostres gestions.

FILMS ESTRENATS

(Ve de la pàgina 4)

Decididament, és ben veritat el que diuen molts que la lleugeresa, la vivacitat, la gràcia, la finor, l'espirit, en un mot, orgull durant molts anys del poble més espiritual de la terra, han desertat París per a anar-se'n a viure a Hollywood. I avui un Lubitsch, un Capra, un Van Dyke i un Wesley Ruggles tenen més subtils i ironia que els francesos i — oh, decepció! — que aquest darrer René Clair, que es veu que s'ha encomanat — momentàniament, potser — la pèrdua de facultats espirituals i aèries dels seus compatriotes.

En efecte, en *El darrer milionari*, excepció feta de dos gags molt bons, determinats per l'exhaustió de la moneda al reialme de Casinàrio — el client d'un cafè que paga la consumació amb una gallina i li tornen el canvi amb un ou i dos pollets, i dona l'ou per propina, i un altre d'un home que es vol suïcidat assegut a una taula de joc, i li salta el revòlver damunt un número afortunat que li fa guanyar un lot de pistoles —, tota la resta és d'un còmic ultrat i trivial, baix i gruixut, que autoritza a qualificar aquest film de pallassada.

FEMINA. — La tela d'aranya és un film que, abans d'estrenar-se, prometia molt. L'interpreten, en efecte, William Powell i Mirna Loy, la irresistible parella de l'inoblidable *Sopar dels acusats*. Sí, prometia molt. Però no ha donat res del que semblava anunciar. El *sopar dels acusats* pertanyia a un gènere que els americans han creat amb fortuna innegable, i que consisteix a introduir el còmic en un tema seriós, a fer una agradable barreja d'humor i de misteri. Gènere que ens ha donat coses tan rebones com l'esmentat *Sopar*, *El refugi*, *El misteriós senyor X*, *Assassinat a la terrassa*, *El crim del Vanities*, etc.

La tela d'aranya és un fil mmés o menys policíac també. Però no té ni humor ni misteri. I ni tan sols interès. No té humor perquè no conté ni un detall còmic, ni un

episodi graciós, ni un personatge secundari divertit, ni una d'aquelles variacions amb les quals els americans amenitzen els temes més banals. No té misteri tampoc perquè pretén intrigar-nos fent-nos creure que Mirna Loy ha comès un crim. Però no ho aconsegueix perquè estem massa segurs de la seva innocència. Car mentre un audaciós no modifiqui radicalment les regles del joc cinematogràfic, mai la protagonista d'uns films, que acostumen a acabar bé, no serà autora d'un assassinat. I no té interès perquè, encara que ben portat per W. K. Howard, el film té una posta en escena molt freda i afeixugada per un diàleg llarg i sense enginy, i, al final, per un judici que no s'acaba mai.

S. G.

FEMINA

AVUI ESTRENA

Metro Goldwyn Mayer presenten

KENNEL

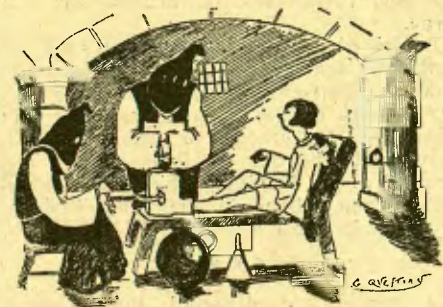
EL MILLOR ESPECTACLE DE L'ESTIU

En el lloc més típic, fresc i pintoresc de Barcelona

CURSES DE LLEBRERS

Cada nit. Dissabtes i diumenges, tarda i nit

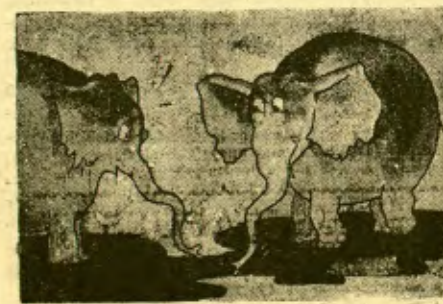
Taxis col·lectius i Autobusos lletres B des de la Plaça Catalunya

LA INQUISICIO

El supliciat. — Em ve una mica estret. No en tengu d'un número més gran?

(Ric et Rac, París)

—Explica, explica... sóc tot orelles... (Hoey, Nova York)

—El meu marit guanya tants diners que no pot arribar a gastar-los tots. —El meu és tan ric que no els hi puc gastar tots.

(Il Travaso delle Idee, Roma)

A MEXIC

—Mira, Salvador ha estrenat barret. (The New Yorker)

IMPRESOS COSTA

NOU DE LA RAMBLA, 45

BARCELONA